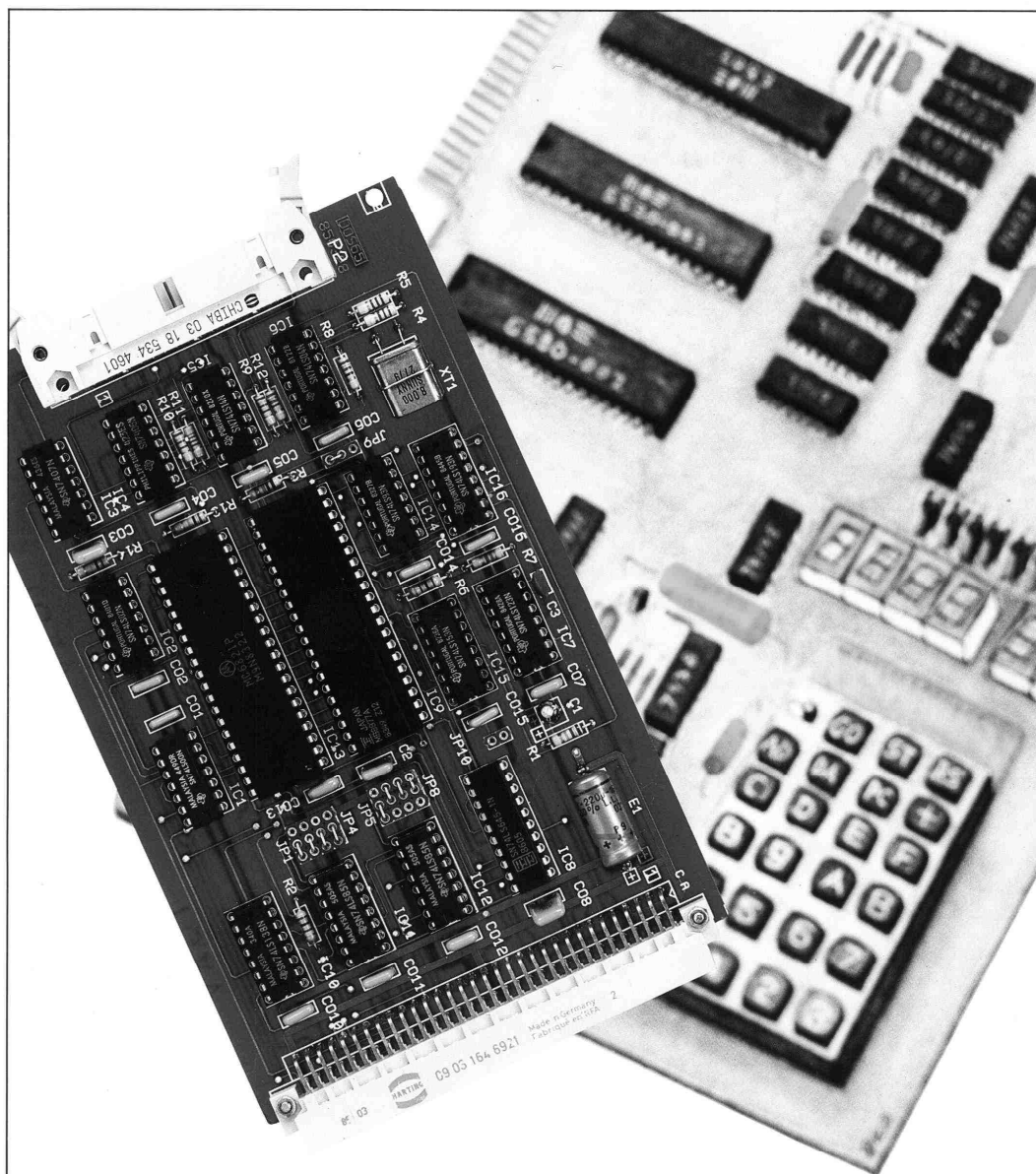

DE 6502 KENNER 57

Twaalfde jaargang nr. 4 augustus 1988

DE 6502 KENNER

Vereniging

INFORMATIE.

De 6502 Kenner is een uitgave van de KIM Gebruikersclub Nederland. Deze vereniging is volledig onafhankelijk, is statutair opgericht en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Hollands Noordkwartier te Alkmaar, onder nummer 634305.

Het doel van de vereniging is het bevorderen van de kennisuitwisseling tussen gebruikers van computers die zijn opgebouwd rond een microprocessor uit de 6500-familie. Voorbeelden hiervan zijn onder andere: Elektuur EC-65, Commodore 64, Apple II, Elektuur Junior, Atari 600 en 800.

De eerder genoemde kennisuitwisseling komt onder andere tot stand door 6 maal per jaar de 6502 Kenner te publiceren, door de organisatie van landelijke bijeenkomsten voor de leden, het instandhouden van een softwarebibliotheek op cassette, floppy disk en papier en het beschikbaar stellen van een Bulletin Board.

Landelijke bijeenkomsten:

Deze worden gehouden op bij voorkeur de derde zaterdag van de maanden januari, maart, mei, september en november. De exacte plaats en datum worden steeds in de 6502 Kenner bekend gemaakt in de rubriek Uitnodiging.

Bulletin Board:

Voor het uitwisselen van mededelingen, het stellen en beantwoorden van vragen en de verspreiding van software wordt er door de vereniging een Bulletin Board beschikbaar gesteld. Dit Bulletin Board valt onder de verantwoordelijkheid van één van de bestuursleden en wordt bediend door een zgn. Sysop.

Software Bibliotheek:

Voor het beheer van de Software Bibliotheek streeft het bestuur er naar zgn. Software Coördinatoren te benoemen. Hierbij wordt gedacht aan een drietal coördinatoren; één voor EC-65(K) en Junior met OHIO DOS-65D, één voor DOS-65 en één voor diverse andere systemen zoals onder andere Elektuur Junior.

Het Bestuur:

Het bestuur van de vereniging wordt gevormd door een dagelijks bestuur bestaande uit een voorzitter, een secretaris en een

penningmeester en een viertal gewone leden.

Voorzitter:
Rinus Vleesch Dubois
Emiliano Zapataplein 2
2033 CB HAARLEM
Telefoon 023-330993

Secretaris:
Gert Klein
Diedenweg 119
6706 CM WAGENINGEN
Telefoon 08370-23646

Penningmeester:
John van Sprang
Tulp 71
2925 EW KRIMPEN A/D IJSSEL

Leden:

Adri Hankel (Bulletin Board)
Willem Kloosstraat 32
7606 BB ALMELO
Telefoon 05490-51151

Erwin Visschedijk
Dillelaan 11
7641 CX WIERDEN
Telefoon: 05496-76764

Gert van Opbroek (Redactie 6502 Kenner)
Bateweg 60
2481 AN WOUBRUGGE
Telefoon 01729-8636

Nico de Vries
Mari Andriessenrade 49
2907 MA CAPELLE A/D IJSSEL
Telefoon 010-4517154

Ereleden:

Naast het bestuur zijn er een aantal ereleden, die zich in het verleden bijzonder verdienstelijk voor de club hebben gemaakt:

Erevoorzitter:

Siep de Vries

Ereleden:

Mevr. H. de Vries van der Winden
Anton Mueller

=====

DE 6502 KENNER

Inhoud

De 6502 Kenner:

De 6502 Kenner wordt bij verschijnen gratis toegezonden aan alle leden van de KIM Gebruikersclub Nederland. De kopij voor het blad dient bij voorkeur van de leden afkomstig te zijn. Alle kopij wordt door de redactie op bruikbaarheid en publicatiewaarde beoordeeld. Deze twee criteria, in samenhang met de actualiteit, bepalen of en zo ja wanneer het stuk gepubliceerd wordt. De redactie streeft er naar de kopij zoveel mogelijk in zijn oorspronkelijke vorm te plaatsen, Nederlandstalige kopij wordt daarom in principe niet naar een andere taal vertaald. De redactie streeft er naar een Nederlandstalig blad te maken doch het staat de auteur vrij een artikel geheel of gedeeltelijk in een andere taal te schrijven. Helaas kan de redactie, noch het bestuur, enige aansprakelijkheid aanvaarden voor de toepassing(en) van de gepubliceerde kopij.

Verschijningsdata:

De 6502 Kenner verschijnt op de derde zaterdag van de maanden februari, april, juni, augustus, oktober en december.

Redactie.

De redactie wordt momenteel gevormd door:
Gert van Opbroek

Correspondenten:
Jacques Banser (Sysop)
Bram de Bruine
Antoine Megens
Gerard Reitsma
Rinus Vleesch Dubois

Redactieadres:
Gert van Opbroek
Bateweg 60
2481 AN Woubrugge

INHOUDSOPGAVE

Algemeen:

Redactioneel	4
Aanleveren van kopij	8
CISC en RISC, een inleiding	28
Binnenkort in de 6502 Kenner	39

Vereniging:

Informatie	2
Uitnodiging Clubbijeenkomst	5
Nieuwe richting voor de KIM Gebruikersclub Nederland	6

Communicatie:

KERMIT, het communicatieprogramma	40
---	----

DOS-65:

Prijslijst DOS-65	8
Telefoonklappertje voor DOS-65 2.00	9
DOS-65 Game Library	10
Katalogus DOS-65 software	24
Video routines voor DOS-65	25
Nieuw voor DOS-65: Een Pascal-compiler ...	27

EC-65(k)

DOS errors in words	34
DIR Extension 2	36
PUT Extension 2	38

Software/Talen:

Othello (Comal-versie)	45
------------------------------	----

DE 6502 KENNER

Algemeen

Redactioneel

Het is niet onmogelijk, dat u de 6502 Kenner iets later krijgt dan gebruikelijk. Dit komt doordat ik niet op tijd alle kopij voor het blad bij elkaar had. Normaal gesproken probeer ik altijd het blad in de week na de eerste zaterdag van de maand bij de drukker te krijgen maar nu is dat niet gelukt. Mocht het blad dus niet in de week na de derde zaterdag bij u in de bus liggen, dan vraag ik daarvoor begrip, ik hoop dat het in het vervolg beter gaat.

Ja, het was zeer moeilijk dit blad gevuld te krijgen. Ik voel me persoonlijk ervoor verantwoordelijk te zorgen dat er eens in de twee maanden een 6502 Kenner met een omvang van 48 pagina's bij de leden ligt en als je dan in totaal slechts ongeveer 15 pagina's beschikbaar hebt, dan moet je zelf maar aan het schrijven. Nu was ik dat toch al van plan maar toch zou ik het op prijs stellen als u ook wat meer kopij in zou willen dienen, zodat er weer een kopijbuffer ontstaat.

Ondanks het feit dat er niet zo veel kopij binnengekomen is, denk ik toch dat er weer een blad ontstaan is met voor elck wat wilsch. Het blad bevat enkele zeer interessante DOS-65 bijdragen van Antoine Megens. Deze programma's heeft hij geupload naar het Bulletin Board (053-303902) waarna ik ze er weer vanaf gehaald heb. Het ene programma bevat de DOS-65 game library. Dit is een bibliotheek met een aantal subroutines die zeer goed van pas kunnen komen bij het ontwerpen en implementeren van spelletjes. Het tweede programma bevat enkele scherm-afhandelings routines voor DOS-65 small C.

Voor het eerst sinds lange tijd is er ook iets voor EC-65 beschikbaar. Wij hebben als bestuur momenteel geen enkel inzicht in hoeveel mensen er met bijvoorbeeld EC-65 bezig zijn. Wel willen we toch dit systeem ook blijven ondersteunen en daarom ben ik zeer blij met de bijdrage van Bert van Tiel. Een nieuwtje op EC-65 gebied is misschien dat we bezig zijn met het leggen van contacten met de OSI gebruikersgroep binnen de HCC. Niet dat we opgenomen willen worden in de HCC maar misschien kunnen we als verenigingen toch een vorm van samenwerking bereiken. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan het verspreiden van de wederzijdse software binnen beide verenigingen. Er is contact gelegd met het bestuur van de OSI gebruikersclub en u hoort hier nog meer van.

Verder bevat het blad nog een tweetal grotere bijdragen van mijn hand. Ik hoop dat u ze interessant vindt en dat er niet te gek veel fouten in staan. Het eerste artikel is gebaseerd op een aantal publicaties over RISC-architecturen en gaat over de ontwikkeling en architectuur van moderne processoren, het tweede baseert zich op de Kermit-documentatie en kan gezien worden als een vervolg op het artikel van Gert Klein over het Kermit protocol. Een oud Comal-programma dat door een persbericht opeens weer actueel werd, is ook in dit blad opgenomen; misschien kunt u er iets mee.....

Ja en dan het grote nieuws..... In de laatste bestuursvergadering heeft het bestuur besloten de bakens te gaan verzetten. Wij zien in dat we met de systemen die momenteel de boventoon in de club voeren in de toekomst niet veel verder meer zullen komen en we willen de leden een nieuw beleid voor gaan stellen. Dit nieuwe beleid wordt uit de doeken gedaan in een artikel die ik names het bestuur en als bestuurslid geschreven heb. Het is de bedoeling om dit beleid op de komende ledenvergadering (november in Almelo) aan de leden voor te leggen om dan volgend jaar met dit nieuwe beleid van start te gaan. Het komende najaar willen we gebruiken om al enige invulling aan dit beleid te gaan geven.

Tenslotte nog een leuke anecdote. Vorig jaar in Almelo zag ik van Antoine Megens een spelletje dat mijn aandacht trok. Het was "Bouncing Babies". Het spelletje trok mijn aandacht omdat het na Greedy een van de weinige spelletjes was dat op Junior-achtige systemen draait. Dit spel is door Antoine ook op het Bulletin Board geplaatst en ik heb zelfs overwogen hem te publiceren. Nu is het volgende gebeurd. Er is, door Antoine?, ook een MS-DOS versie gemaakt en het bestaan van deze versie staat in de HCC-nieuwsbrief van Juli/Augustus (nr. 106). Bovendien staat er in de laatste Computable over dit spel ook een klein verhaaltje (komkomertijd?). Welnu, wilt u dit in de vakpers veelbesproken videospelletje ook eens proberen?, hij staat in DOS-65 formaat en in MS-DOS op ons Bulletin Board en is voor DOS-65 te verkrijgen bij Jan Derksen.

Tenslotte wens ik u voor dit moment nog een mooie nazomer en voor de komende herfst en winter veel (computer-) hobbyplezier.

Uw redacteur,
Gert van Opbroek.

DE 6502 KENNER

Uitnodiging

UITNODIGING CLUBBIJEENKOMST

Datum: 17 september 1988
Locatie: Wijkcentrum "De Ringvaart"
Floris van Adrichemlaan 98
2035 VD Haarlem
tel: 023-363856

Entreprijs: fl. 10,--

Routebeschrijving

AUTO:

Komende uit de richting Utrecht, Amersfoort of Rotterdam:
Afslag Haarlem-Zuid; eerste stoplicht links; bij de tweede kruising met stoplichten links; Floris van Adrichemlaan.

Komende uit de richting Alkmaar:
afslag Haarlem-Zuid; verder zie boven.

OPENBAAR VERVOER:

Vanaf het station Haarlem met buslijn 7, 71, 72 of 77; halte Floris van Adrichemlaan.

Programma:

- 9:30 Zaal open met koffie
- 10:15 Opening door de gastheer, onze voorzitter Rinus Vleesch Dubois.
- 10:30 Voordracht door Adri Hankel:

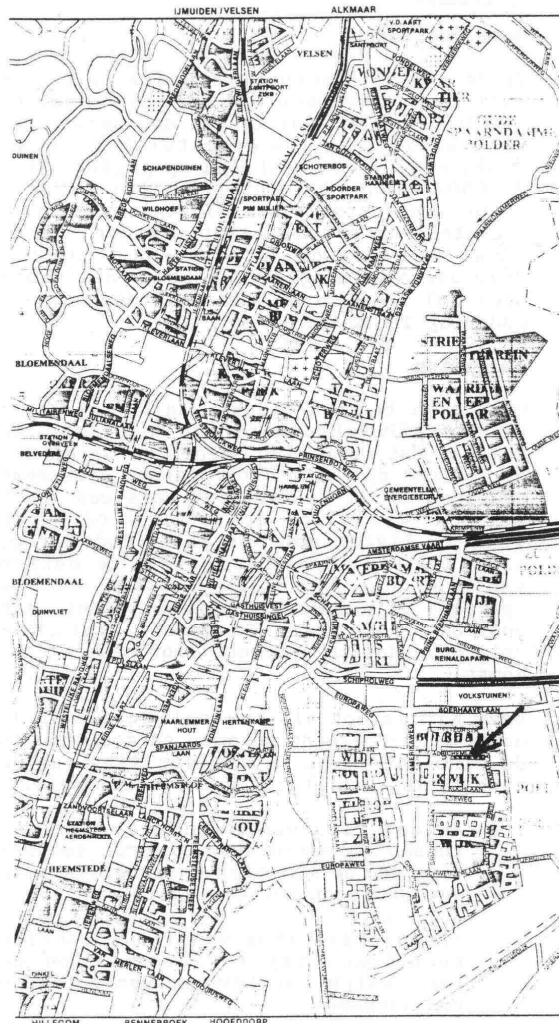
"Single Chip Processoren en de toepassing van een DOS-65 systeem in een professionele omgeving"

Deze voordracht zal gepaard gaan met een demonstratie van lichtkranten

- 11:30 Forum en markt
- 12:00 Lunchpauze, Koffie en broodjes op eigen kosten te verkrijgen.

Aansluitend het informele gedeelte bedoeld om kennis, ervaring Public Domain en eigen ontwikkelde software uit te wisselen met uw medeleden. **BRENG DAAROM OOK UW EIGEN SYSTEEM MEE!** (En vergeet de snoeren niet.....)

- 17:00 Sluiting.

NB. Zoals elders in dit blad beschreven is, wil de club zich ook met andere dan 6502-georiënteerde systemen bezig gaan houden. Laat ons daarom ook eens kennismaken met uw systeem, ook al zit er in dit systeem een heel andere processor.

DE 6502 KENNER

Vereniging

Nieuwe richting voor de KIM Gebruikersclub Nederland

Samenvatting

Op de laatste bestuursvergadering is besloten de leden een nieuw beleid voor te stellen. Het bestuur is van mening dat het noodzakelijk is, de doelstelling van de club, zoals geformuleerd op pagina 2 van de 6502 Kenner te wijzigen. Dit artikel vormt een voorstel tot wijziging van deze doelstelling en alles wat daarmee samenhangt en geeft de achtergronden die tot deze overweging geleid hebben. Het voorstel zal ingebracht worden in de jaarvergadering in november.

Inleiding

Onze club bestaat bijna twaalf jaar onder de naam KIM Gebruikersclub Nederland. In de tijd dat deze club opgericht werd, was de KIM een op een microprocessor gebaseerd systeem dat in de industrie als een soort manusje van alles gebruikt werd. Onze wortels liggen dan ook in de industrie, namelijk bij Forbo Krommenie, de makers van Linoleum. Dit bedrijf toont ook elk jaar nog zijn betrokkenheid bij onze club door ons ieder jaar, in januari, een gastvrij onderdak te verlenen voor een bijeenkomst.

Deze KIM is ook als knutselmachine in de hobby-sfeer terecht gekomen en zodoende is de club ontstaan. De doelstelling van de club is in de statuten geformuleerd als:

- 1) Bevordering van kennisuitwisseling tussen de gebruikers over de toepassing van de KIM microcomputersystemen en hun eventuele opvolgers.
- 2) Standaardisering van de te hanteren technieken bij het gebruik en de toepassing van bovengenoemde computersystemen.

Welnu, opvolgers waren er..... In eerste instantie was dat de Junior, een door Elektuur ontwikkeld zelfbouw systeem die vrijwel geheel compatible was met de KIM. Daar de KIM een 6502 microprocessor als hart had, zijn alle computers die deze processor hebben ook bij de club ondergebracht. Dit waren dus Commodores, Apples, Atari's etc. etc. Verder natuurlijk ook het tweede project van Elektuur rond een 6502 processor: de EC-65.

Ja en toen kwamen er modernere processoren. Er kwam een 65C02, een 6510, een 65816 etc. Strikt genomen kan men systemen

met een dergelijke processor nog als opvolger van de KIM beschouwen. Op de markt bleek echter een type systeem er wat marktaandeel betreft met kop en schouders boven uit te steken: De PC-compatibles met een opvolger van de Z80 als processor. Verder zijn er moderne systemen met 68000-processoren gekomen. Op zeker moment is toen gesteld dat de club zich zou gaan richten op alle typen processoren die met een 6 beginnen. En een Apple met Z80 kaart of een EC-65 met een Z80-kaart dan? De 6502 dient als hulpje voor de Z80 en daarom zouden die systemen bij ons thuishoren?

Verder is er nog iets anders gebeurd: Lage prijzen voor de compatibles en PC-Privé. Het zelfbouwen loont niet meer de moeite; wie besteed nog ongeveer duizend gulden om een systeem te bouwen waarvoor dan geen WordPerfect en dBase beschikbaar is. Verder heeft bijna iedereen tegenwoordig op zijn minst toegang tot een PC en aangezien er prachtige software voor die systemen is, wordt het goede oude 6502 systeem niet meer gebruikt. Op zich is dat nog niet zo erg, ware het niet dat hierdoor ons leden-tal en daardoor de geldmiddelen van de club sterk afnemen. Dit betekent dat als we op die manier doorgaan we binnen enkele jaren doodbloeden door gebrek aan leden en dus geld.

Uitgangspunten

Als we trachten objectief naar de club te kijken, dan zien we een groot aantal positieve punten:

- We hebben een relatief grote harde kern van leden die op een enthousiaste manier met de computershobby bezig is.
- We hebben een Bulletin Board dat redelijk bezocht wordt en door een enthousiaste Sysop bediend wordt. Verder bevat het BBS software die men zo vaak op andere boards tegenkomt.
- We geven een blad uit dat er naar mijn mening en naar de mening van anderen er best mag zijn en er professioneel uitziet.
- Het kennisniveau van onze leden over hun systemen is hoog tot zeer hoog. Bijna ieder van ons kent zijn systeem door en door en is in staat software te maken van hoge kwaliteit. Het binnen de club ontwikkelde DOS-65 kan men zelfs van professionele kwaliteit noemen.

DE 6502 KENNER

Vereniging

- Binnen onze club draait men zijn hand er niet voor om zelf diskcontrollers, AD-converters, Operating systemen en Compilers te maken. Kortom de doorsnede van onze club bestaat uit knutselaars.

Als enig nadeel van onze club zie ik het feit dat we met z'n allen halstarrig vast blijven houden aan de 6502. Ik zelf heb dan een op 68000 gebaseerd systeem, dat mag dan nog, maar waarom geen 8088? Omdat er in de KIM een 6502 zat? Of zijn we bang onze identiteit te verliezen? Ik denk niet dat dit zal gaan gebeuren. Feit is wel dat per 1 januari 1988 ons ledental teruggelopen is van bijna 400 naar amper 250. Als iets dergelijks per 1 januari 1989 weer gebeurt, Natuurlijk heeft de affaire rond de redactie hierin een bescheiden rol gespeeld maar ik geloof niet dat we nu nog 350 leden zouden hebben als dit niet gebeurd was.

Doelstelling

Om tot een nieuwe doelstelling te komen, is het zinvol te kijken naar de positieve kanten van de club. Deze zijn in de vorige paragraaf geformuleerd.

Naar de mening van het bestuur zou de doelstelling ongeveer als volgt geformuleerd kunnen worden:

- 1) Het vergaren en verspreiden van kennis over de componenten van microcomputers, de microcomputers zelf en de bijbehorende systeemsoftware.
- 2) Het stimuleren en ondersteunen van het gebruik van microcomputers in de meer technische toepassingen.

ad. 1.

Opvallend is, dat er niet meer over een type microcomputer of processor gesproken wordt. Dit betekent dus dat we in principe elk type microcomputer kunnen ondersteunen. Bovendien staat er dat we ons bezig zullen houden met systeemsoftware, dit zijn het operatingsysteem, assemblers etc.

ad. 2.

Deze formulering houdt dus in dat we ons bezig zullen houden met technische toepassingen, dus AD-conversie, grafische toepassingen, communicatie, hardware etc. Ook het binnen de club ontwerpen en bouwen van microcomputers behoort tot de mogelijkheden. Dus eigenlijk waar we ons al enige

tijd mee bezig houden.

Invulling

Om de genoemde doelstellingen te kunnen bereiken, moeten de volgende dingen gebeuren:

- De statuten moeten gewijzigd worden. Het bestuur zal zich hierover buigen en t.z.t. een voorstel aan de leden voorleggen.
- De naam van het blad moet gewijzigd worden. Dit is in principe een zaak van de redactie. Ik denk dat het zinvol is met ingang van de dertiende jaargang de naam te wijzigen. Als er leuke voorstellen zijn, dan hoor ik ze graag.
- De naam van de club moet misschien gewijzigd worden. Ik zelf vind dat de naam van de club nog best bij de doelstellingen past, maar ik weet dat er leden zijn die er anders over denken. Ook dit is een zaak van het bestuur die met een voorstel naar de leden zal komen.
- We hebben meer kennis nodig. Dit is een soort kip en ei probleem. Heb je geen kennis, dan krijg je geen leden, heb je veel leden dan krijg je kennis. We willen toch proberen, met name middels het blad en het Bulletin Board informatie over andere systemen dan DOS-65 en EC-65 te verspreiden. Dit kan door het publiceren van artikelen over andere systemen. Ik roep daarom ook iedereen op ook artikelen over andere dan 6502-systemen op te sturen. Verder is het zinvol een ledenwerf-actie te starten. Wie wil dat coördineren?

Het bestuur is van mening dat we door deze wijzigingen ook de volgende twaalf jaar een kans van bestaan hebben. Hoewel het voorstel nog niet aan de leden voorgelegd is, willen we toch al beginnen met de invulling van dit beleid. Het bestuur zoekt daarom contactpersonen voor met name Apple (Macintosh), Atari (ST), Commodore (Amiga) en MS-DOS. Verder is kopij over hardware, systeemsoftware en technische toepassingen voor net gelijk welk systeem van harte welkom.

Namens het bestuur:

Gert van Opbroek.

DE 6502 KENNER

Algemeen

Aanleveren van kopij.

Om de 6502 Kenner te vullen, heeft de redactie **veel** kopij nodig. Aangezien het niet de bedoeling is, dat de redacteur altijd zelf het hele blad volschrijft, doe ik een beroep op de leden. Ik vraag u kopij aan te leveren zodat we deze eventueel in het blad kunnen plaatsen.

Wat komt er zoal in aanmerking voor publicatie? Eigenlijk alles dat iets met de doelstelling van de club te maken heeft. Dat kunnen dus onder andere programmatisings, leuke artikeltjes, hardware etc. zijn, maar ook (opbouwende) kritiek op het blad, de vereniging of andere publicaties in de 6502 Kenner. Ik verzoek u dus allen kopij in te leveren. Hebt u wel een idee, maar gaat het schrijven u minder goed af, dan is de redactie altijd bereid u bij het maken van een publicatie te helpen.

Hoe kunt u de kopij inleveren? In de eerste plaats uiteraard op papier. Wilt u dan wel even op de volgende zaken letten?

- Links en rechts een marge van 1 cm
- Boven een marge van 4 cm en onder een marge van 2 cm
- Verder een zodanige zwart/wit verhouding dat het blad goed door een foto-

kopieermachine gekopieerd kan worden

Verder kunnen we kopij verwerken die op het bulletin board staat. Als u een kort artikel hebt en een modem bezit, is dit een mogelijkheid. Wilt u dan wel de listings uploaden? Ik kan namelijk voor alleen de Apple of voor CP/M een source verwerken.

Tenslotte schijven, cassettes magneetbanden etc. Verwerkt kunnen worden:

Schijven:

EC-65	5.25" 40 track
DOS-65	5.25", het liefste 40 track, single side
Apple][	5.25" DOS 3.3 en CP/M
OS9	5.25"
Atari	3.5"
MS-DOS	5.25" 360 kb

Cassettes:

Junior/Kim Hypertape, (OCTO)FATE

Magneetband:

VAX-VMS 1600 b.p.i.
Verder eventueel ongelabeld 1600 b.p.i. 9 tracks ASCII en EBCDIC

Tekstverwerkers:

MS-DOS Wordstar 3.30
Wordperfect 4.1 en 4.2
CP/M Wordstar 3.0

DOS-65 Corner

Prijslijst DOS65

- Set manuals bestaande uit:	* Hardware manual	F 50,-
	* IO65 manual	
	* EDITOR manual	
	* MONITOR manual	
	* ASSEMBLER manual	
	* DOS manual	
- 2764 EPROM met IO65		F 35,-
- 2732 EPROM met karakter generator		F 25,-
- Diskette met DOS65 en utilities		F 15,-
- Floppy Disk Controller print		F 50,-
- DOS65 compleet pakket (al het voorgaande)		F 175,-
minimaal benodigd om DOS65 te draaien op een (ex) octopus		
- Sourcelistings van DOS65, ED, MON, IO65, C compiler		F 25,-
- Sourcelisting van de utilities, AS		F 50,-
- Basic manual		F 25,-
- Small C manual (incl. disk)		F 35,-
- DOS65 entries (incl. disk)		F 35,-
- Diverse diskettes met software (zie katalogus)		F 7,50

U kunt uw bestellingen doen bij:

J.D.J. Derksen jr.
DOS65 koordinator
C.P. Soeteliefstraat 41
1785 CC Den Helder
tel: 02230 - 35002 (in het week - end, vraag naar Jan junior)

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

**** TELEFOON-KLAPPERTJE + ****
*** VOOR DOS-65 2.00 ****

Een sequentieel alternatief.

Wat moet een kleine data-base voor telefoon in zich hebben?

Je moet namen en telefoonnummers kunnen opslaan. Verder is het ook aardig als ook een categoriespecificatie of/en een blokje informatie aan het een naam verbonden zou kunnen worden. Er moeten veel namen in kunnen... Copieëren en corrigeren moet simpel gaan. Men moet er makkelijk en redelijk snel relevante zaken in kunnen zoeken (naam, tel.nr en beroep, aard van een bedrijf ed.). Er moeten wat mogelijkheden zijn, om het overzicht over het bestand te houden. Lijsten moeten gesorteerd zijn. Er moeten op eenvoudige wijze hardcopies van de printer kunnen komen.

De bediening moet simpel zijn. Goed te converteren software (geen peeks en pokes, weinig bijzondere statements ed.).

Het bovenstaande kon vrijwel volledig worden gerealiseerd in het bijgaande telefoonprogramma, ondanks het beperkte geheugen van de Dos-65 computer.

De kern van het probleem nl. was dat geheugen. Een half scherm met een behoorlijke info-vulling vergt gauw 500byte. Een klein, volledig Basic-base-je vergt zelf al gauw 25 a 35kb. En als we dan ook nog een sequentieel lijst van items willen gebruiken dan lopen we vast. En sequentieel werken geeft naast nadelen ook grote voordelen.

Dus heb ik alles maar in stukken geknipt. Bepaalde opdrachten uit een hoofdmenu zijn in enkelvoudige Basicblokken ondergebracht. (Die kunt u nog comprimeren met een evt. nog te publiceren of al gepubliceerd compressor/hernummeringsprogramma of wellicht op een andere manier.) Er zijn vaak zeer veel sprongen gebruikt (voor progr.-structuur niet goed, maar wel compact voor sommige onderdelen en dat telt deze keer).

Ook de lijst, die wij willen maken is in stukken geknipt. Om een lang verhaal kort te maken, de naam Reitsma kan in een - vanuit menu - te definieeren hoofdlijst (vb. 'T') worden opgeladen in files als TRe.var, waarbij de machine een administratie bijhoudt in 'n file als TR.var. Ter geruststelling, de gebruiker merkt van alle handelingen natuurlijk niets (buiten

het opdracht geven, de lijst te creëren in het hoofdmenu).

Namen zoeken gaat ook via deze weg. Nummers zoeken gebeurt niet vaak, dus dacht ik dat het niet bezwaarlijk zou zijn als dat wat minder snel gaat. Iets dergelijks voor het categorieveld.

De gebruikersvriendelijkheid is tot het extreme opgevoerd. Na het opstarten van Basic en het runnen van Telea, antwoordt u op de eerste vraag (Welke lijst) bv. met 'T', waarna alles voor zich zelf spreekt. Alles wordt op drive 1 gedaan. Checks worden uitgevoerd, en letterantwoorden van u J/N ed. worden zonder uw CR uitgevoerd, meerletterantwoorden met CR. In menu-keuze Diversen zit 'Als u het niet meer weet'. Lees dat eerst maar even.

Als u wilt copieëren van de ene lijst naar een andere, moet die lijst er wel zijn. Evt. te creëren met 'opslagmanagement' en '*' als antwoord op 'naam:' -> terug naar menu. Zo iets geldt ook voor copy van schijf naar schijf.

Nu kunt u vele honderden namen met bijgaande info op schijf zetten. Zo niet een paar duizend als u weinig info intoetst en 750k schijf-format gebruikt. En snel terugzoeken. Er komen alleen wat veel deel-files op schijf, maar die verwerkt Dos-65 bij mij tot op heden prima. En mocht u nog meer data kwijt willen, dan kunt u de Basic stukken op de systeemdrive zetten, met een aanpassing van de Dos asn opdracht in de software.

Uw suggesties en raad zijn van harte welkom.

Succes en sterkte bij het foutloos toetsen!!

Overigens: mocht dit in de soep lopen en kan u de zaak niet meer aan de praat krijgen, maak dan uw hoofdlijst weer eens opnieuw met menufunctie opslag na verbeteren van de fout(en).

G.J.Reitsma,
Schouw 19,
1261 LE Blaricum.
Tel. 02152-56645.

Noot van de redactie:
De software staat ophet Bulletin Board of kan op schijf verkregen worden bij de DOS-65 software coördinator.

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

DOS65 Game Library

Written by A.G.Megens June 1988
Haringvliet 371
8032 HK Zwolle phone: 038-537073

Op het BBS staat een verzameling zeer interessante files:

De DOS65 Game Library

Met behulp van deze files kan men op eenvoudige wijze spelletjes op een DOS65 systeem ontwikkelen.

Mensen die graag de beschikking over de programmatuur willen hebben, kunnen deze downloaden van het Bulletin Board of voor f. 7,50 een floppy bij Jan Derksen bestellen.

De DOS65 game library bestaat uit de volgende files:

JMPVAR.MAC	een JMP table en wat variabele declaraties
SYSCLK.MAC	Om de juiste WAIT loop in te stellen
WAIT.MAC	Om de boel wat te vertragen en HALTKEY scannen
KEY.MAC	Een paar keyboard routines
SCORE.MAC	Om de score bij te houden
SPRITE.MAC	PLOT/ERASE routine voor sprites (nou, ja sprites is een groot woord)
ENDGAME.MAC	Sluit spelletje af, met (nieuwe) high-score check
INSTRUC.MAC	Voorbeeld file hoe instructies erin staan (zie DEMO.MAC)
RANDOM.MAC	Random Number Generator
SCREEN.MAC	Een paar kleine screen routines
SHWKEY.MAC	Voorbeeld file hoe controle toetsen te laten zien (zie ook DEMO.MAC)
DEMO.MAC	Een voorbeeld game dat gebruik maakt van bovenstaande routines

In deze uitgave van de 6502-Kenner wordt de bibliotheek zelf afgedrukt, in het oktober-nummer wordt het voorbeeld-programma DEMO.MAC afgedrukt.

```
*****
*                                     *
*      G A M E - L I B R A R Y : J M P V A R . M A C      *
*                                     *
*****
```

1	KEYPNT	EQU	\$E7B7	;pointer in inputbuffer
2	TOUTF	EQU	\$E738	;screen-off flag
3	TOUTIL	EQU	\$E772	;default screen-off time
4	TOUTIH	EQU	TOUTIL+1	
5	TOUTL	EQU	TOUTIL+2	;16 bits screen-off timer
6	TOUTH	EQU	TOUTIL+3	
7	PTR	EQU	\$20	;zero page general purpose pointer
8	RUBOUT	EQU	\$7F	;code for RUBOUT key
9	BELL	EQU	\$07	;code for BELL character
10	ESC	EQU	\$1B	;code for ESC character
11	CR	EQU	\$0D	;Carriage Return code
12	LF	EQU	\$0A	;Line Feed code
13	TAB	EQU	\$09	;Tab character
14	FORMF	EQU	\$0C	;Formfeed code
15				
16				; jump table DOS65/IO65 routines
17				
18	OUTCHAR	JMP	\$F000	;print character
19	INKEY	JMP	INPKEY	;get key without wait
20	HEXOUT	JMP	\$C038	;print A in hex
21	PRINT	JMP	\$C03B	;print a string
22	CLKUPD	JMP	\$F5DF	;software clock to statusline
23	PUTCUR	JMP	\$F024	;put cursor at screenposition in X,Y

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

24 ;-----
25 ;      Variable section
26 ;
27 ;      basic set only, add your game dependent variables in main file
28 ;-----
29 ;
30 SYSCLK fcc 0 ;$80/$00 for system clock 1/2 Mhz
31 COUNT fcc 0 ;char.count
32 PAUSE fcc 0 ;program pause, initialize at startup!
33 PSAVE fcc 0 ;temp. save PAUSE
34 LIVES fcc 0 ;# of lives or ships left or, etc...
35 ROUND fcc 0 ;round counter
36 SCORE fcc 0,0 ;SCORE
37 HALTF fcc 0 ;HALT flag, PAUSE key activated!
38 XPOS fcc 0 ;cursor position
39 YPOS fcc 0
40 TEMP fcc 0 ;temp storage
41 SPTR fcc 0 ;pointer in SPRITE table
42 SPRTAB fcc 0 ;SPRITE table #1 or #2 flag
43 XSAV fcc 0 ;save X reg.
44 YSAV fcc 0 ;save Y reg.
45 ASAV fcc 0 ;save A reg.

```

```

*****
*                                     *
*      GAME - LIBRARY : SYSCLK.MAC   *
*                                     *
*****

```

```

1 ;-----
2 ;      CLOCK let user select system clock
3 ;
4 ;      Input: none
5 ;      Output: SYSCLK = $80 - 1 Mhz system clock
6 ;              = $00 - 2 Mhz
7 ;      Destroys: A,X,Y
8 ;      Calls: CLS sends a formfeed to screen
9 ;              WFKEY wait for key
10 ;              PRINT print string until NULL (DOS65 routine)
11 ;-----
12 CLOCK JSR CLS
13 JSR PRINT
14 fcc 'The waitloop in the program is systemclock dependent,'
15 fcc ' default a 2 Mhz clock',CR
16 fcc 'is presumed, type 1 or 2 to select the proper speed:'
17 fcc CR,CR,CR
18 fcc TAB,TAB,'1.....1 Mhz',CR,CR
19 fcc TAB,TAB,'2.....2 Mhz',CR,CR
20 fcc 'Enter your choice (1/2) > ',0
21 CHOISE JSR WFKEY
22 CMP #'1' ;<1> selected?
23 BNE TEST2 ;no check other choise
24 LDA #$80 ;else put $80 in SYSCLK
25 STA SYSCLK
26 JSR PRINT ;and tell the user
27 fcc '1 The 1',0
28 JMP RMESS
29 TEST2 CMP #'2' ;<2> selected?
30 BEQ TWOMHZ ;yep, then write $00 in SYSCLK
31 CMP #CR ;<CR> depressed?
32 BNE CHOISE ;no, then illegal choise, ignore it
33 TWOMHZ LDA #0 ;else select 2 Mhz system clock
34 STA SYSCLK
35 JSR PRINT ;and tell the user

```


DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

36      fcc      ^2      The 2^,0
37  RMESS  JSR      PRINT
38      fcc      ^ Mhz waitloop is now installed^,0
39      RTS

```

```

*****
*
*      G A M E - L I B R A R Y : W A I T . M A C
*
*****

```

```

1  ;=====
2  ;      WAIT      Slow things down.....
3  ;      Also checks for HALT flag, set by PAUSE key
4  ;      if set show message on screen on line 1 at pos. 25
5  ;
6  ;      Input:    SYSCLK = $00 - 2 Mhz system clock
7  ;                = $80 - 1 Mhz
8  ;                SPEED  input speed, controls game speed
9  ;                HALTF  flag for PAUSE key
10 ;                HALTKEY current HALTKEY value
11 ;      Output:   message if HALT/PAUSE key is depressed
12 ;      Destroys: A,X,Y
13 ;      Calls:    CLKUPD  clock update on status line (I065 routine)
14 ;                PRINT  print string until NULL (DOS65 routine)
15 ;                INVERS  set display in inverse mode
16 ;                NORMAL  set display in normal mode
17 ;                SPECIAL show named key
18 ;                INKEY   get a key without wait
19 ;=====
20 WAIT  JSR      CLKUPD      ;update system clock and show it
21      LDX      PAUSE        ;get current speed
22 WLP1  LDY      SYSCLK      ;get system clock
23 WLP2  DEY
24      BNE      WLP2        ;keep counting
25      DEX
26      BNE      WLP1
27      LDX      HALTF        ;HALT flag set?
28      BEQ      WEXIT        ;no, then done
29      JSR      PRINT        ;else show message
30      fcc      $14,25,1,^Press ^,0
31      JSR      INVERS        ;show current HALTKEY in inverse
32      LDA      HALTKEY
33      JSR      SPECIAL        ;if named key then show it (e.g. ESC)
34      JSR      NORMAL
35      JSR      PRINT        ;second part of message
36      fcc      ^ to continue.....^,0
37  HALT  JSR      INKEY        ;wait for release
38      BNE      HALT
39  HALT1 JSR      INKEY        ;wait for HALTKEY
40      CMP      HALTKEY
41      BNE      HALT1
42  HALT2 JSR      INKEY        ;wait for release
43      BNE      HALT2
44      LDA      #0            ;clear HALT flag
45      STA      HALTF
46      JSR      PRINT        ;clear message
47      fcc      $14,25,1,^
48  WEXIT RTS

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

24 ;-----
25 ;      Variable section
26 ;
27 ;      basic set only, add your game dependent variables in main file
28 ;-----
29 ;
30 SYSCLK fcc 0 ;$80/$00 for system clock 1/2 Mhz
31 COUNT fcc 0 ;char.count
32 PAUSE fcc 0 ;program pause, initialize at startup!
33 PSAVE fcc 0 ;temp. save PAUSE
34 LIVES fcc 0 ;# of lives or ships left or, etc...
35 ROUND fcc 0 ;round counter
36 SCORE fcc 0,0 ;SCORE
37 HALTF fcc 0 ;HALT flag, PAUSE key activated!
38 XPOS fcc 0 ;cursor position
39 YPOS fcc 0
40 TEMP fcc 0 ;temp storage
41 SPTR fcc 0 ;pointer in SPRITE table
42 SPRTAB fcc 0 ;SPRITE table #1 or #2 flag
43 XSAV fcc 0 ;save X reg.
44 YSAV fcc 0 ;save Y reg.
45 ASAV fcc 0 ;save A reg.

```

```

*****
*
*      GAME - LIBRARY : SYSCLK.MAC
*
*****

```

```

1 ;-----
2 ;      CLOCK let user select system clock
3 ;
4 ;      Input: none
5 ;      Output: SYSCLK = $80 - 1 Mhz system clock
6 ;              = $00 - 2 Mhz
7 ;      Destroys: A,X,Y
8 ;      Calls: CLS sends a formfeed to screen
9 ;              WFKEY wait for key
10 ;              PRINT print string until NULL (DOS65 routine)
11 ;-----
12 CLOCK JSR CLS
13 JSR PRINT
14 fcc 'The waitloop in the program is systemclock dependent,'
15 fcc ' default a 2 Mhz clock',CR
16 fcc 'is presumed, type 1 or 2 to select the proper speed:'
17 fcc CR,CR,CR
18 fcc TAB,TAB,'1.....1 Mhz',CR,CR
19 fcc TAB,TAB,'2.....2 Mhz',CR,CR
20 fcc 'Enter your choice (1/2) > ',0
21 CHOISE JSR WFKEY
22 CMP #'1' ;<1> selected?
23 BNE TEST2 ;no check other choise
24 LDA #$80 ;else put $80 in SYSCLK
25 STA SYSCLK
26 JSR PRINT ;and tell the user
27 fcc '1 The 1',0
28 JMP RMESS
29 TEST2 CMP #'2' ;<2> selected?
30 BEQ TWOMHZ ;yep, then write $00 in SYSCLK
31 CMP #CR ;<CR> depressed?
32 BNE CHOISE ;no, then illegal choise, ignore it
33 TWOMHZ LDA #0 ;else select 2 Mhz system clock
34 STA SYSCLK
35 JSR PRINT ;and tell the user

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

36      fcc      ^2      The 2^,0
37  RMESS  JSR      PRINT
38      fcc      ^ Mhz waitloop is now installed^,0
39      RTS

```

```

*****
*
*      G A M E - L I B R A R Y : W A I T . M A C
*
*****

```

```

1  ;=====
2  ;      WAIT      Slow things down.....
3  ;      Also checks for HALT flag, set by PAUSE key
4  ;      if set show message on screen on line 1 at pos. 25
5  ;
6  ;      Input:    SYSCLK = $00 - 2 Mhz system clock
7  ;                = $80 - 1 Mhz
8  ;                SPEED  input speed, controls game speed
9  ;                HALTF  flag for PAUSE key
10 ;                HALTKEY current HALTKEY value
11 ;      Output:   message if HALT/PAUSE key is depressed
12 ;      Destroys: A,X,Y
13 ;      Calls:    CLKUPD  clock update on status line (I065 routine)
14 ;                PRINT  print string until NULL (DOS65 routine)
15 ;                INVERS  set display in inverse mode
16 ;                NORMAL  set display in normal mode
17 ;                SPECIAL show named key
18 ;                INKEY   get a key without wait
19 ;=====
20 WAIT  JSR      CLKUPD      ;update system clock and show it
21      LDX      PAUSE        ;get current speed
22 WLP1  LDY      SYSCLK      ;get system clock
23 WLP2  DEY
24      BNE      WLP2        ;keep counting
25      DEX
26      BNE      WLP1
27      LDX      HALTF        ;HALT flag set?
28      BEQ      WEXIT        ;no, then done
29      JSR      PRINT        ;else show message
30      fcc      $14,25,1,^Press ^,0
31      JSR      INVERS        ;show current HALTKEY in inverse
32      LDA      HALTKEY
33      JSR      SPECIAL        ;if named key then show it (e.g. ESC)
34      JSR      NORMAL
35      JSR      PRINT        ;second part of message
36      fcc      ^ to continue.....^,0
37 HALT  JSR      INKEY        ;wait for release
38      BNE      HALT
39 HALT1 JSR      INKEY        ;wait for HALTKEY
40      CMP      HALTKEY
41      BNE      HALT1
42 HALT2 JSR      INKEY        ;wait for release
43      BNE      HALT2
44      LDA      #0            ;clear HALT flag
45      STA      HALTF
46      JSR      PRINT        ;clear message
47      fcc      $14,25,1,^
48 WEXIT RTS

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```
*****
*
*               G A M E - L I B R A R Y : K E Y . M A C
*
*****
```

```
1  ;=====
2  ;      INPUT   check for user input on control keys defined at KEYCODE
3  ;
4  ;      Input:   KEYCODE table
5  ;      Output:  jump to selected routine
6  ;               also counts DIST for FIRE key
7  ;               for QUIT key, returnvalue A<0, else A>0
8  ;               keycode in KEY, previous value in PREVKEY
9  ;      Destroys: A,X,Y,KEYPNT
10 ;      Calls:   INPKEY get key without wait
11 ;               RANDOM generate new RND number
12 ;
13 ; Note: Be sure all key routines exit with A>0 or else the program will
14 ;       act as if the QUIT key was depressed.
15 ;=====
16 INPUT   JSR     INPKEY
17         BNE     1.f
18 NOKEY   JSR     RANDOM
19         LDA     KEY
20         STA     PREVKEY
21         LDA     #0                ;A=0, NULL code
22         STA     KEY
23         CLC                    ;C=0 , no action taken
24         RTS
25 1       LDX     #0                ;check KEYCODE table
26         STX     KEYPNT           ;ignore rest of inputbuffer
27 2       CMP     KEYCODE,X
28         BEQ     3.f             ;found one!
29         INX
30         CPX     #NUMKEYS        ;all keys tested?
31         BNE     2.b             ;no, keep trying
32         BEQ     NOKEY           ;else act as if no key depressed
33 3       LDY     KEY
34         STY     PREVKEY
35         STA     KEY
36         TXA
37         ASLA                ;convert X to pointer
38         TAX                ;in JMP table (2 bytes/key)
39         LDA     KEYSUB+1,X      ;get address
40         STA     PTR+1          ;hi
41         LDA     KEYSUB,X
42         STA     PTR            ;lo
43         JSR     GOTHERE        ;and go there
44         SEC                ;C=1, action was taken!!
45         RTS
46 GOTHERE JMP     [PTR]          ;PTR filled with routine address
47 ;=====
48 ;      TSTKEY   check for QUIT and HALT keys only
49 ;
50 ;      Input:   QUIT and HALTKEY code
51 ;      Output:  A<0, C=1 for QUIT key
52 ;               A=1, C=1 and HALTF set for HALTKEY key
53 ;               A=0, C=0 if none depressed
54 ;      Destroys: A,X,Y
55 ;      Calls:   INPKEY get key without wait
56 ;=====
57 TSTKEY  JSR     INPKEY
58         BNE     1.f
```

DE 6502 KENNER

28-800

DOS-65 Corner

```

59 3 LDA #0
60 CLC
61 RTS
62 1 CMP QUIT
63 BNE 2.f
64 QADDR LDA #-1
65 SEC
66 RTS
67 2 CMP HALTKEY
68 BNE 3.b
69 HADDR LDA #1
70 STA HALTF
71 SEC
72 RTS
73 ;=====
74 ; WFKEY Wait for key and call RANDOM generator while doing so
75 ;
76 ; Input: none
77 ; Output: Keycode in A and KEY
78 ; Destroys: A
79 ; Calls: RANDOM random number generator
80 ; CLKUPD status line clock update
81 ; INPKEY get key without wait
82 ;=====
83 WFKEY TXA ;save X
84 PHA
85 TYA ;and Y
86 PHA
87 1 JSR RANDOM ;do RND while waiting for a key
88 JSR CLKUPD ;keep clock up to date
89 JSR INPKEY ;get key without wait
90 BEQ 1.b
91 STA KEY
92 PLA
93 TAY ;restore Y
94 PLA
95 TAX ;and X
96 LDA KEY
97 RTS
98 KEY res 1 ;used to store KEY value
99 PREVKEY res 1 ;used in INPUT for previous key
100 ;=====
101 ; WFUSER Wait for user action to continue (e.g. to read instructions)
102 ; WFSPACE Wait for space-bar with no message
103 ;
104 ; Input: none
105 ; Output: message on screen
106 ; Destroys: A,X,Y
107 ; Calls: WFKEY suspend until key is depressed, while calling RND
108 ; PRINT print string
109 ;=====
110 WFUSER JSR PRINT
111 fcc CR,CR,"press space-bar to continue.....",0
112 WFSPACE JSR WFKEY
113 CMP #
114 BNE WFSPACE
115 RTS

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

116 ;=====
117 ; INPKEY get key without wait
118 ;
119 ; Input: none
120 ; Output: keycode in A or NULL if no key depressed
121 ; Destroys: A,X
122 ; Calls: INPX get input from device X (IO65 routine)
123 ;=====
124 INPKEY LDX #9 ;don't wait for key if none depressed
125 JMP $F009 ;IO65 routine
126
127 ;=====
128 ; DEFINE Redefine control keys
129 ;
130 ; Input: current values control keys at label KEYCODE
131 ; can define NUMKEYS keys (both in main file, see DEMO.MAC)
132 ; Output: new values control keys
133 ; Destroys: A,X,Y,ASAV,XSAV,YSAV
134 ; Calls: CLS Clear screen
135 ; PRINT Print string
136 ; SHWKEY Show values control keys (game dependent routine)
137 ; PUTCUR Put cursor at X,Y
138 ; WFKEY Wait for a key
139 ;=====
140 DEFINE JSR CLS ;clear screen
141 JSR PRINT ;show help info
142 fcc 'The current keyvalues are showed, if you want to change one o
f them move the',CR
143 fcc 'arrow with the RETURN key until the desired line is reached the
n press the new',CR
144 fcc 'key for that function. Remember, some CTRL keys may not be u
sed (^C, ^S, ^Q',CR
145 fcc 0
146 JSR PRINT
147 fcc 'etc.) because they are already used for special functions by
the system. If',CR
148 fcc 'you are satisfied leave with ctrl-A',0
149 LDY #10
150 STY YSAV
151 SHWVAL JSR SHWKEY ;show current control keys
152 NEWKEYS LDY YSAV ;show arrow
153 LDX #21
154 JSR PUTCUR
155 JSR PRINT
156 fcc '^-->',0
157 JSR WFKEY ;get a key
158 AND #$7F
159 JSR PRINT ;clear error message (if any)
160 fcc '$14,10,8,',0
161 CMP #CR ;move arrow?
162 BNE NEWVAL ;no, new key value
163 LDX #21
164 LDY YSAV ;else move two lines down
165 JSR PUTCUR
166 JSR PRINT ;first clear arrow
167 fcc '^-->',0
168 LDY YSAV ;new Y position arrow
169 INY
170 INY
171 STY YSAV
172 LDA #10 ;starts at line 10
173 CLC
174 ADC #(2*NUMKEYS)
175 CMP YSAV ;wrap around?

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

176      BNE      NEWKEYS      ;no, continue loop
177      LDY      #10          ;else first line again
178      STY      YSAV
179      BNE      NEWKEYS
180  NEWVAL STA      ASAV      ;save key code
181      CMP      #1          ;ctrl-A key?
182      BEQ      DEFEX      ;yes, exit
183      LDA      YSAV      ;convert arrow position
184      SEC
185      SBC      #10        ;to pointer in keyvalues table
186      LSRA      ;started at line 10
187      TAX      ;divide by 2 (moved 2 lines/key)
188      LDA      ASAV      ;this is pointer in keycode table
189      STA      KEYCODE,X
190      JMP      SHWVAL      ;store new value
191  DEFEX  LDX      #0        ;and show it
192  SAME   LDY      #0        ;same key for more than one function?
193      STX      XSAV
194      LDA      KEYCODE,X
195  SO     CPY      XSAV      ;get keycode
196      BEQ      NY
197      CMP      KEYCODE,Y
198      BEQ      SMES      ;same pointer then skip test
199  NY     INY      ;same code already used?
200      CPY      #NUMKEYS
201      BNE      SO
202      INX
203      CPX      #NUMKEYS
204      BNE      SAME      ;all keys tested?
205      RTS      ;no, continue
206      ;
207  SMES   JSR      PRINT     ;yes, error message and try again
208      fcc      $14,10,8,"No double defined key allowed, please try again",BELL,
0
209      JMP      SHWVAL
210
211  ;=====
212  ; SPECIAL convert special keys to a named string
213  ; example: ASCII $1B will translate to string ESC
214  ;
215  ; Input: key code in A
216  ; SPKEYS table
217  ; KNAME table
218  ; KEYS table
219  ; Output: string or char.
220  ; Destroys: A,X
221  ; Calls: PRINT print a string
222  ; OUTCHAR print a character
223  ;=====
224  SPECIAL LDX      #0
225  TSKEYS  CMP      SPKEYS,X ;special key?
226      BEQ      PKNAME      ;yes, print its name
227      INX
228      CPX      #SPEND-SPKEYS
229      BNE      TSKEYS
230      CMP      #32          ;control key?
231      BCC      PRCTRL      ;yes
232      JMP      OUTCHAR      ;else just print keycharacter
233  PRCTRL JSR      PRINT     ;control key starts with ^CTRL-^ string
234      fcc      ^CTRL-^,0
235      CLC
236      ADC      #^@
237      JMP      OUTCHAR
238  PKNAME  LDA      KNAME,X ;get keyname pointer

```


DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

239      TAX
240      PRKNAME LDA     KEYS,X      ;and print string found there
241      BEQ     OK
242      JSR     OUTCHAR
243      INX
244      BNE     PRKNAME
245      OK      RTS
246      ;-----
247      ; Table section
248      ;-----
249      SPKEYS fcc ESC,` `,LF,RUBOUT,TAB
250      SPEND  equ $
251      KNAME  fcc 0
252      fcc SPCNAM-KEYS
253      fcc LFNAME-KEYS
254      fcc RUBNAM-KEYS
255      fcc TABNAM-KEYS
256      ;
257      KEYS fcc `ESC`,0
258      SPCNAM fcc `SPACE`,0
259      LFNAME fcc `LINE-FEED`,0
260      RUBNAM fcc `RUB-OUT`,0
261      TABNAM fcc `TAB`,0
262      ;

```

```

*****
*
*          G A M E - L I B R A R Y : S C O R E . M A C
*
*****

```

```

1      ;-----
2      ;          HITABLE Show HISCORE table
3      ;
4      ;          Input:  NAMES and HISCORE table
5      ;          Output: table on screen
6      ;          Destroys: A,X,Y
7      ;          Calls:  PRINT      output string until NULL
8      ;                   OUTCHAR   output single char in A
9      ;                   HEXOUT    print A in hexadecimal
10     ;-----
11     HITABLE JSR     PRINT      ;show header
12     fcc     TAB,TAB,TAB
13     fcc     ESC,`Fpxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxv`,ESC,`G`,CR
14     fcc     TAB,TAB,TAB
15     fcc     ESC,`Fy`,ESC,`G`  HIGH SCORES TODAY  ``,ESC,`Fy`,ESC,`G`,CR
16     fcc     TAB,TAB,TAB
17     fcc     ESC,`Fqxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxu`,ESC,`G`,CR,0
18     LDX     #0
19     LDY     #0
20     HILOOP JSR     PRINT      ;show rest of cadre
21     fcc     TAB,TAB,TAB,ESC,`Fy`,ESC,`G`,0
22     PRNAME LDA     NAMES,Y
23     BEQ     PRSCORE      ;terminated with a NULL
24     INY
25     JSR     OUTCHAR
26     BNE     PRNAME
27     PRSCORE INY
28     JSR     PRINT      ;print score
29     fcc     ``,0
30     LDA     HISCORE+1,X  ;hi part first
31     JSR     HEXOUT
32     LDA     HISCORE,X    ;then lo part
33     JSR     HEXOUT

```

THE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

34      JSR      PRINT      ;and another ^O^ to make it look better
35      fcc      ^O ^,ESC,^Fy^,ESC,^G^,CR,0
36      INX
37      INX
38      CPX      #10          ;5 names/scores stored
39      BNE      HILOOP
40      JSR      PRINT      ;close cadre
41      fcc      TAB,TAB,TAB
42      fcc      ESC,^Frxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxt^,ESC,^G^,CR,0
43      RTS
44      ;=====
45      ;      UPDSCOR Update SCORE, add contents of A to SCORE and refresh the
46      ;      game status line.
47      ;
48      ;      Input:      incremental value in A
49      ;      ROUND      = current game round
50      ;      SCORE      = current score
51      ;      HISCORE     = high score
52      ;      LIVES      = number of lives left
53      ;      Output:    new status line
54      ;      Destroys:   A,X,Y
55      ;      Calls:      INVERS set screen inverse mode
56      ;      NORMAL set screen normal mode
57      ;      SHOWA show A in hex. at screen loc. X,Y
58      ;=====
59      UPDSCOR SEI          ;disable interrupts (decimal mode)
60      SED
61      CLC
62      ADC      SCORE      ;add A to score
63      STA      SCORE      ;new score
64      BCC      NN
65      LDA      SCORE+1
66      ADC      #0
67      STA      SCORE+1
68      NN      CLD
69      CLI
70      ;=====
71      ;      UPDATE Routine for GAME STATUS line
72      ;      (change fields according to current game)
73      ;=====
74      UPDATE JSR      INVERS      ;update status line
75      LDY      #25          ;at line 25
76      LDA      ROUND
77      LDX      #25          ;position 25
78      JSR      SHOWA
79      LDX      #59          ;position 59
80      LDA      HISCORE+1      ;hiscore
81      JSR      SHOWA
82      LDA      HISCORE
83      JSR      SHOWA
84      LDX      #38          ;position 38
85      LDA      SCORE+1      ;current score
86      JSR      SHOWA
87      LDA      SCORE
88      JSR      SHOWA
89      LDX      #76          ;position 76
90      LDA      LIVES        ;lives
91      JSR      SHOWA
92      JMP      NORMAL

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

93 ;=====
94 ;      SHOWA   Print A in hex on screenposition X,Y
95 ;
96 ;      Input:   A value
97 ;              X = X position (column)
98 ;              Y = Y position (line)
99 ;      Output:  A in hexadecimal on screen
100 ;      Destroys: A,X
101 ;      Calls:   OUTCHAR print char. in A
102 ;              PUTCUR  put cursor at X,Y
103 ;=====
104 SHOWA PHA           ;save value
105       LSRA          ;get high nibble
106       LSRA
107       LSRA
108       LSRA
109       JSR    PRAC    ;and show it
110       PLA          ;restore value
111 PRNIB AND    #$F     ;get low nibble
112 PRAC SED      ;enter decimal mode
113       CLC          ;C=0
114       ADC    #$90   ;convert nibble to ASCII
115       ADC    #$40
116       CLD          ;clear decimal mode
117       JSR    PUTCUR ;goto screen position
118       JSR    OUTCHAR ;and put char. there
119       INX          ;increment X for next call
120       RTS

```

```

*****
*
*      G A M E - L I B R A R Y : S P R I T E . M A C
*
*****

```

```

1 ;=====
2 ;      PLOT    Plot sprite X
3 ;
4 ;      Input   : X contains offset in sprite table SORT
5 ;              XPOS, YPOS contain upper left coordinate of sprite.
6 ;              sprites are stored in SPRITE and SPRITE2
7 ;
8 ;      Output  : sprite displayed on screen
9 ;      Destroys: A,X,Y,TEMP,SPRTAB,SPTR
10 ;
11 ;=====
12 PLOT LDY    YPOS      ;save Y-pos.
13       STY    TEMP
14       LDA    #0
15       STA    SPRTAB   ;default take SPRITE table 1
16       CPX    #SORT2-SORT ;which SPRITE table?
17       BCC    POK      ;#1
18       INC    SPRTAB   ;else take #2
19 POK   LDA    SORT,X   ;get figure to draw
20       LDA    SPTR     ;pointer to string
21 PLOOP JSR    GOTOXY   ;goto screenposition
22 GETCHAR LDX   SPTR    ;get stringpointer
23       INC    SPTR     ;increment stringpointer
24       LDA    SPRTAB   ;table #1 or #2?
25       BNE    N2       ;#2
26       LDA    SPRITE,X ;get character from string
27       JMP    P1
28 N2    LDA    SPRITE2,X
29 P1    BEQ    DONE     ;NULL means end of data

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

30      CMP      #1
31      BEQ      NEXTLIN      ;^A means next line
32      JSR      OUTCHAR      ;else print char.
33      BNE      GETCHAR      ;and get next
34  NEXTLIN  INC      YPOS      ;incr. Y-pos.
35      BNE      PLOOP        ;and get next char.
36  DONE    LDA      TEMP      ;restore Y-pos.
37      STA      YPOS
38      RTS
39
40      ;=====
41      ; ERASE      Erase sprite X
42      ;
43      ; Input      : X contains offset in sprite table SORT
44      ;              XPOS, YPOS contain upper left coordinate of sprite.
45      ;              sprites are stored in SPRITE and SPRITE2
46      ;
47      ; Output     : sprite displayed on screen
48      ; Destroys:  A,X,Y,TEMP,SPRTAB,SPTR
49      ;=====
50  ERASE    LDY      YPOS      ;save Y-pos.
51          STY      TEMP
52          LDA      #0
53          STA      SPRTAB      ;default take SPRITE table 1
54          CPX      #SORT2-SORT ;which SPRITE table?
55          BCC      EOK        ;#1
56          INC      SPRTAB      ;else take #2
57  EOK      LDA      SORT,X      ;get figure to erase
58          STA      SPTR        ;pointer to string
59  ELOOP    JSR      GOTOXY      ;goto screenposition
60  ERACHAR  LDX      SPTR        ;get pointer
61          INC      SPTR        ;incr. pointer
62          LDA      SPRTAB      ;table #1 or #2?
63          BNE      NR2        ;#2
64          LDA      SPRITE,X      ;get character from string
65          JMP      E1
66  NR2      LDA      SPRITE2,X
67  E1       BEQ      DONE        ;NULL means end of data
68          CMP      #1          ;next line?
69          BEQ      NXTLINE
70          CMP      #ESC        ;ESC sequence?
71          BNE      NOESC       ;no
72          INC      SPTR        ;yes, then ignore next char.
73          BNE      ERACHAR      ;and get next
74  NOESC    LDA      #         ;else erase char.
75          JSR      OUTCHAR
76          BNE      ERACHAR      ;until end
77  NXTLINE  INC      YPOS
78          BNE      ELOOP
79
80      ; Note: Table SPRITE, SPRITE2 and SORT are to be inserted in MAIN program
81      ; (also see DEMO.MAC file)

```

```

*****
*
*          G A M E - L I B R A R Y : E N D G A M E . M A C
*
*****

```

```

1      ;=====
2      ; End of game, check HISCORE etc.
3      ;=====
4  ENDGAME  LDX      #0
5  SCHECK   LDA      SCORE+1

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

6      CMP      HISCORE+1,X      ;greater or equal than hiscore?
7      BEQ      SWAP              ;equal, then also test low byte
8      BCS      NEWHIGH          ;yep, new high score!
9      NSCORE   INX
10     INX
11     CPX      #10               ;all hiscores tested?
12     BNE      SCHECK
13     JMP      QUEST             ;then ask for another game
14     SWAP     LDA      SCORE     ;get low byte score
15     CMP      HISCORE,X
16     BCC      NSCORE           ;smaller than hiscore, try next
17     NEWHIGH  STX      XSAV
18     CPX      #8               ;last high score?
19     BEQ      SSCORE           ;yes, then doesn't need inserting
20     LDY      #7               ;make room for new high score
21     INSERT   LDA      HISCORE,Y
22     STA      HISCORE+2,Y
23     CPY      XSAV
24     BEQ      SSCORE
25     DEY
26     JMP      INSERT
27     SSCORE   LDA      SCORE
28     STA      HISCORE,X        ;store new high score in table
29     LDA      SCORE+1
30     STA      HISCORE+1,X
31     TXA
32     ASLA
33     ASLA
34     ASLA
35     STA      TEMP             ;X=0,2,4,6,8
36     CPX      #8               ;*2
37     BEQ      OVWRITE          ;*4
38     LDY      #63              ;*8
39     MKROOM   LDA      NAMES,Y  ;A=0,16,32,48,64
40     STA      NAMES+16,Y
41     CPY      TEMP
42     BEQ      OVWRITE
43     DEY
44     JMP      MKROOM           ;until new high score
45     OVWRITE  LDX      #0       ;clear this name
46     LDA      #~
47     LDY      TEMP
48     CLRNAM   STA      NAMES,Y
49     INY
50     INX
51     CPX      #15
52     BNE      CLRNAM
53     JSR      PRINT
54     fcc      $14,17,1,"Congratulations, you may enter your name in the HISCOR
E"
55     fcc      $14,17,2,"table. Enter your name (15 char. maximum) end with <CR
> ",BELL
56     fcc      $14,30,4,".....", $14,1,6,0
57     JSR      HITABLE
58     JSR      PRINT
59     fcc      $14,30,4,0
60     LDX      #0
61     STX      COUNT            ;character count
62     LDY      TEMP             ;table pointer
63     GNAME    JSR      WFKEY    ;get key
64     AND      #$7F             ;is it RUBOUT?
65     CMP      #RUBOUT
66     BNE      TNEXT           ;no, test if ASCII
67     LDX      COUNT            ;at start of line?

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```

68      BEQ      RBELL      ;yes, then ring bell
69      DEY
70      DEC      COUNT      ;else clear previous character
71      LDA      #^
72      STA      NAMES,Y      ;in table
73      JSR      PRINT
74      fcc      8,^,8,0      ;also on screen
75      JMP      GNAME
76  RBELL  LDA      #BELL      ;ring bell
77      JSR      OUTCHAR      ;when at start of line
78      JMP      GNAME      ;or buffer full
79  TNEXT  CMP      #CR      ;RETURN entered?
80      BEQ      QUEST      ;yes, exit name input
81      CMP      #32      ;control key?
82      BCC      GNAME      ;yes, ignore it
83      LDX      COUNT
84      CPX      #15      ;buffer full?
85      BNE      SCHAR      ;no, continue
86      JMP      RBELL      ;ring bell to warn user
87  SCHAR  STA      NAMES,Y      ;store character in table
88      JSR      OUTCHAR      ;and print it
89      INY      ;incr. both pointer and counter
90      INC      COUNT
91      JMP      GNAME
92      ;=====
93      ; Ask for another game
94      ;=====
95  QUEST  JSR      PRINT
96      fcc      $14,1,6,0
97      JSR      HITABLE      ;show new name in table
98      JSR      PRINT
99      fcc      $14,25,4,^Do you want to play again (y/n) ? ^,BELL,0
100     JSR      WFKEY
101     AND      #%01011111
102     CMP      #^N^
103     BEQ      DOS
104     CMP      #^Y^
105     BNE      QUEST      ;error in input
106     JMP      START
107     ;=====
108     ; Because the KEYIN without wait is used, the screen-off timer is updated, but
109     ; not executed, the result is that the screen switches off when you've played
110     ; more than DPTIME seconds and return to DOS. To prevent this the TOUTx timer
111     ; is reset to default before exit.
112     ;=====
113  DOS    LDA      TOUTIL      ;reset screen-off timer
114         LDX      TOUTIH
115         STA      TOUTL
116         STX      TOUTH
117         LDA      #$FF
118         STA      TOUTF
119         JMP      CLS      ;clear screen and return to DOS65
120     ;

```

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```
*****
*
*      G A M E - L I B R A R Y : I N S T R U C . M A C
*
*****
```

```
1 ; GAME dependent, include in main and change it there (see DEMO.MAC)
2 ;
3 ;=====
4 ;      INSTRUC show instructions and control keys on screen
5 ;
6 ;      Input:      None
7 ;      Output:     Instructions
8 ;      Destroys:   A,X,Y
9 ;      Calls:      SHWKEY show control keys
10 ;                  WFUSER wait for space-bar with message (KEY.MAC file)
11 ;                  CLS      clear screen
12 ;=====
13 INSTRUC JSR      CLS          ;clear screen
14           JSR      PRINT
15           fcc      "<put instructions here> ",0
16           JSR      SHWKEY      ;show control keys
17 RTITLE  JSR      WFUSER
18           RTS
```

```
*****
*
*      G A M E - L I B R A R Y : R A N D O M . M A C
*
*****
```

```
1 ;=====
2 ;      RANDOM      simulates a random number generator using a 24 bits shift
3 ;                  register.
4 ;                  N.B. at least one of the RND bytes should be initialized
5 ;                  before RANDOM is called (any number <> 0 will do)
6 ;
7 ;      Input:      RND,RND+1,RND+2
8 ;      Output:     A (8 bits RND number)
9 ;      Destroys:   A
10 ;      Calls:      none
11 ;=====
12 RANDOM LDA      RND          ;simulate random numbers
13         AND      #$48        ;with 24 bits shiftregister
14         ADC      #$38
15         ASLA
16         ASLA
17         ROL      RND
18         ROL      RND+1
19         ROL      RND+2
20         LDA      RND
21         RTS
22
23 RND      res      3,1
24
```

(Wordt vervolgd)

NB. De listings zijn niet met de assembler geproduceerd maar met tekstverwerkers. De getoonde layout kan dus niet met een assembler-switch ingesteld worden.

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

Katalogus DOS65 software

DOS65 extra 1.0 div utilities, spelen en C compiler (zonder handl)	15,-
ISO pascal compiler inklusief dokumentatie	25,-
Small C compiler incl manual op papier	35,-
FORTH inklusief editor, assembler en dokumentatie	15,-
DOS65 entries disk + manual op papier	35,-
Astrid datakommunikatie pakket inklusief viditel (3 disks)	25,-
Kermit datakommunikatie pakket inklusief dokumentatie	25,-

Uit de volgende files kunt u zelf uw programma's uitzoeken.
Prijs F 7.50 per schijf

SUB.ASC	Basicode-2 subroutines voor DOS65 basic 2.00
DOBBEL.BAS	Dobbelen met je computer
FINAN.BAS	Financieel programma
HANOI.BAS	De torens van Hanoi
HHBOEK.BAS	Houdt hiermee uw huishouding bij
YATSE.BAS	Het bekende spel yatse met de computer
STARTREK.BAS	Speelt de rol van captain Kirk en vernietigt de klinkonen
KLOK.BAS	Maakt de tijd groot zichtbaar
WORLDTI1.BAS	Vraagt de tijd op van bijvoorbeeld China
KILLMAN.BAS	Psychologische test
SORTER.BAS	Sorteert A,B,C en D's
OTHELLO.BAS	Speelt othello tegen de computer
LETPUZ.BAS	Stelt zelf je speurpuzzel samen
BRUTONET.NOS	Berekening nettoloon in basicode-2
FRUITMACH.2	Spelletje in basicode-2
NUMWIS.NOS	Integreren, differentieren in basicode-2
WARGAMES.BAS	Laat je hayesmodem modems zoeken (GWBASIC)
PLOT.DEMO	Grafisch scherm voor DOS65 met 6845 VDU en viditel char.gen.
TELE	Telefoonklapper pakket met dokomentatie
BABIES	Een videospelletje voor DOS65
BABIES.DOC	Uitleg bij babies
STOWAWAY	Een videospelletje voor DOS65
STOW.DOC	Uitleg bij stowaway
USURPATOR	Schaakprogramma
USUR.DOC	Handleiding voor usurpator
NORGRAPH	Cansel graphic & inverse mode
SEARCH	Zoekt in ASCII files naar strings
CRTC	Utility voor het veranderen van de registers van de 6845
SETCRTC	Zet de veranderde registers opnieuw in de 6845
GDP	Tekenprogrammatje voor de grafische kaart van Elektuur
TIMEDATE	Vraagt om de tijd een datum (voor in login.com)
BASICO.D65	Toelichting basicode-2 met DOS65
SCRED52	Screeneditor voor DOS65 basic V2.00
TAPE	Basicode-2 lees/schrijf programma
LTAB	Load tab posities voor ED
STAB	Save tab posities voor ED
RR	Renumber utility voor basic programma'szie 6502 kenner 56

Deze lijst wordt steeds bijgewerkt. Voor de meest update lijst met software kunt u het beste op het bulletinboard kijken. U kunt de software daar downloaden of bestellen bij de DOS65 coordinator. Indien u geen modem heeft dan kunt u een lijst aanvragen bij de DOS65 coordinator (wel even een envelop met postzegel bijsluiten a.u.b.)

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

VIDEO ROUTINES VOOR DOS-65.

De onderstaande is een zogenaamde "HEADER"-file voor de DOS-65 Small C-compiler. Met deze file kan men in DOS-65 een aantal video-routines aanroepen.

Het bijbehorende demo programma (DEMO.C) geeft enkele voorbeelden voor het gebruik van de routines.

De twee files zijn gedownload vanaf het bulletin board (053-303902).

```

/*****
/*
/*      File: video.h
/*-----*/
/*      Small C video control routines for IO65/DOS65 system
/*      written by A.Megens  spring 1987
/*
*****/

cls()
{ printf("\014"); }      /* formfeed */

invers()
{ printf("\033i"); }     /* ESC i */

normal()
{ printf("\033n"); }     /* ESC n */

grafon()
{ printf("\033F"); }     /* ESC F */

grafoff()
{ printf("\033G"); }     /* ESC G */

bell()
{ printf("\007"); }      /* BELL */

home()
{ printf("\034"); }      /* HOME */

crlf()
{ printf("\n\r"); }      /* CRLF */

xcrlf(n)                  /* multiple CRLF */
int n;
{ while (n-->0) printf("\n\r"); }

/*****
/*
/*      gotoxy(x,y) - cursor to coordinate x,y. The function is aborted with
/*                  return value 0 when x or y are out of range.
/*
*****/

gotoxy(x,y)
char x,y;
{ if ((x<0)|(x>79)|(y<0)|(y>25)) return(0); /* if error return 0, abort */

/*-----*/
/* due to a bug in the direct cursor addressing mechanism with ^T ($14) */
/* (error in DOS65 when X or Y is 13 (CR)) here assembly code is used, */
/* instead of the much simpler: */

```

14

DE 6502 KENNER

DOS-65 Corner

```
printf("\tNew routines: cls(), invers(), normal(), grafon(), grafoff(),"");
printf("home(),\n");
printf("\tbell(), crlf(), xcrlf(n), gotoxy(x,y), square(x,y,width,height).");
xcrlf(2);
printf("\tnormal mode: @ A B C D E F ^ ? P Q R S T U V W X Y Z\n");
printf("\tgrafic mode: ");
grafon();printf("@ A B C D E F ^ ? P Q R S T U V W X Y Z\n");grafoff();

square(1,1,78,23); /* maximum width and height for square function */
square(65,7,1,1); /* smallest possible square (width=1, height=1) */
square(5,6,65,3);

/* square is not drawn when it does not fit on screen */
i=1;
while (square(30-3*i,10+i,2*i+2,i+1)) i++; /* return value then 0 else 1 */
i=1;
while (square(30+3*i,10+i,2*i+2,i+1)) i++;

grafon();gotoxy(75,21);printf("PWV"); /* grafic signature */
gotoxy(75,22);printf("QUY");grafoff();

gotoxy(45,11);printf("Press a key to exit.");
bell();c=getchar();
cls();
}
```

Nieuw voor DOS-65: Een Pascal-compiler.

Sinds kort bestaat er voor DOS-65 een nieuwe compiler: ISO-Pascal !

Pascal is een taal die door Niklaus Wirth aan het EHT te Zürich, Zwitserland ontwikkeld is. Hij heeft de taal ontwikkeld om zijn studenten op te leiden in het gestructureerd programmeren. Nadien heeft de taal een grote vlucht genomen. Op bijna alle universiteiten en hogescholen wordt studenten geleerd in deze taal te programmeren. Verder zijn er al diverse commerciële toepassingen in Pascal geprogrammeerd. Een inleidend artikel over Pascal is gepubliceerd in de 6502 Kenner nr. 42.

Sinds enkele jaren bestaat er een ISO-standaard voor Pascal. En sinds kort is er een compiler voor DOS-65 beschikbaar die de volledige ISO-standaard ondersteunt. Dit betekent dat in de taal alle zaken zoals pointers, floating point getallen enzovoort voorkomen.

Aangezien het DOS-65 beleid erop gericht is, ongeveer tegen kostprijs software te verspreiden, kunt u dit fantastische stuk software voor slechts f. 25,-- bij Jan Derksen, de DOS-65 coördinator bestellen. Voor dit (kleine) bedrag krijgt u dan een schijf met daarop de compiler en de documentatie. De documentatie is dus niet op papier verkrijgbaar. Elders in dit blad vindt u een compleet overzicht van wat er verder aan software voor DOS-65 beschikbaar is.

Ik hoop dat de nieuwe Pascal-compiler voor u aanleiding is kopij in deze prachtige taal naar mij op te sturen. Mocht u overigens problemen hebben met het programmeren in Pascal, ook ik heb tijdens mijn opleiding veel met de taal te maken gehad en verder programmeer ik voor mijn werk bijna dagelijks is Pascal. Als u vragen hebt, kunt u dus gerust contact met mij opnemen.

Gert van Opbroek
01729-8636

DE 6502 KENNER

Algemeen

CISC EN RISC, EEN INLEIDING.

Gert van Opbroek
Bateweg 60
2481 AN Woubrugge (01729-8636)

Inleiding.

In de diverse vaktijdschriften, wordt er veelvuldig melding gemaakt van processoren die gebaseerd zijn op het zogenaamde RISC-concept. In dit artikel wil ik enige aspecten van deze nieuwe ontwikkeling belichten.

In de eerste plaats is het waarschijnlijk zinvol de betekenis van de afkortingen RISC en CISC te verduidelijken.

RISC is een afkorting van **Reduced Instruction Set Computer**; dus een computer met een verminderd aantal instructies.

CISC staat voor **Complex Instruction Set Computer**, dus een computer met een gecompliceerde set instructies.

Van beide types zijn er in het aanbod van de diverse fabrikanten voorbeelden te vinden. Voorbeelden voor CISC-processoren zijn onder andere de 68x00 en 80x86, dus die processoren die momenteel algemeen toegepast worden. Als voorbeeld voor RISC-processoren kunnen dienen: de ARM (Acorn Risc Machine) die in de Archimedes zit, de door Motorola aangekondigde MC88000, de AM 29000 van AMD en de SPARC van Sun. Ook transputers (processors, speciaal bedoeld voor parallele verwerking) kunnen we als RISC-processoren opvatten.

Er zijn mensen, die de bekende 6502 opvatten als de eerste RISC-processor. Kijken we naar de architectuur van de 6502, dan zijn er inderdaad motieven voor deze uitspraak te vinden, toen echter de 6502 ontworpen werd, bestond het begrip RISC nog niet eens, men bouwde een processor die met de toen geldende technologie het maximaal haalbare was.

Historische ontwikkeling.

In Byte [1] beschrijft Pete Wilson het ontstaan van de diverse architecturen van microprocessors. Uitgangspunt voor zijn verhaal vormt de stand van de technische ontwikkelingen op het moment dat een bepaalde processor ontwikkeld werd. Al met al een zeer leesbaar verhaal dat voor mij een heel nieuw licht op deze zaak wierp.

In de begintijd van de microprocessor, had men de technologie om een chip met maxi-

maal 10.000 transistors te ontwerpen en te produceren. Met deze 10.000 transistors heeft men een processor gebouwd die zo veel mogelijk aan de toen geldende wensen voldeed. Een tweede gevolg van de eenvoudige technologie was dat geheugen duur was. (De pioniers in onze club weten misschien nog wel wat de 2102, 1024 bits statisch geheugen in een IC, koste). Een en ander heeft geleid tot microprocessors met eigenschappen zoals de 6502:

- Een minimum aan registers.
- Een adresseerbereik van 64 kb.
- Een 8 bits opcode (want 256 instructies was meer dan genoeg).
- Geen gecompliceerde rekeninstructies zoals vermenigvuldigen en delen.

Om toch nog zoveel mogelijk met de transistoren en het beschikbare geheugen te kunnen doen, heeft, met name de 6502, een aantal zeer slimme eigenschappen:

- Een accumulerend register (ACCU) met LOAD en STORE instructies. Dit heeft als voordeel dat, bijvoorbeeld bij een optelling, slechts één van de twee operanden uit het geheugen gehaald hoeft te worden. Daar het resultaat ook weer in de ACCU terecht komt, spaart dit ook weer een geheugen benadering (memory access) uit.
- Indirecte adressering via pagina 0. Dit betekent dat in het programma slechts een één byte verwijzing naar een locatie binnen de laagste 256 geheugenlocaties staat. Op deze plaats staat dan het volledige twee bytes adres van de operand. Op deze manier kan men op eenvoudige wijze datastructuren benaderen.
- Indexering. Om de zaken nog wat gemakkelijker hanteerbaar te maken, heeft men ook nog een indexering op de indirecte adressering toegepast. Dit zelfs op twee manieren. Bij de eerste, wordt de inhoud van het index-register opgeteld bij de verwijzing naar pagina 0 in het programma (derde plaats vanaf adres 7). De inhoud van deze en de volgende locatie op pagina 0 geeft het adres van de operand. Bij de tweede wordt de inhoud van het index-register opgeteld bij het adres dat op pagina 0 in het geheugen staat (ga naar de locatie 10 bytes van het adres in locatie 3 en 4).

DE 6502 KENNER

Algemeen

- Omdat men de benadering van pagina 0 middels één byte toch al had, heeft men ook de rechtstreekse adressering van operanden op pagina 0 middels een twee byte instructie geïmplementeerd. Verder heeft men ook een indexering op de absolute en pagina 0 adressering toegestaan.

Er wordt wel eens beweerd, dat de 6502 een processor is met ruim 256 registers. In zekere zin is dit ook wel zo. Mensen die op bijvoorbeeld de PDP-11 gewerkt hebben of op een machine, gebaseerd op de 68000, weten waarschijnlijk wat hiermee bedoeld wordt. Een register kan men opvatten als een zeer snel geheugen. Bovendien kan men over het algemeen met vrij korte instructies een register benaderen. In de praktijk worden dan ook de veel gebruikte variabelen en pointers naar datastructuren in de registers bewaard. Dit geldt natuurlijk met name voor de programmeurs in assembler maar ook in 'C' heeft men de mogelijkheid door de keuze van zogenaamde register-variabelen het gebruik van registers te optimaliseren. Als we naar het instructieset en het programmeermodel van de 6502 kijken, dan lijken de locaties op pagina 0 heel veel op de registers van bijvoorbeeld een 68000.

Die mensen, die veel op de 6502 in assembler programmeren kennen ook het grote nadeel van het pagina 0 concept. Aangezien iedereen tracht zoveel mogelijk van de variabelen op pagina 0 onder te brengen, betekent dit vaak dat vrije ruimte op pagina 0 schaars is. Als er dan bovendien nog routines voor het afhandelen van interrupts zijn, dan wordt het helemaal dringen op pagina 0. Bij een processor met zo'n 16 registers is het gebruikelijk in zo'n geval enkele registers op de stack te schrijven maar bij 256 registers is dit ondoenlijk; bovendien is de stack van de 6502 ook slechts 256 byte groot....

Een zeer fraaie oplossing zou het invoeren van een zogenaamd direct page register zijn. In dit register staat een adres en op dit adres begint pagina 0. Gaat men dan naar een ander deel van het programma, dan verandert men de inhoud van dit register en zie daar, men heeft weer 256 nieuwe pagina 0 bytes. Processoren met een dergelijke architectuur zijn inderdaad ontwikkeld (bijvoorbeeld de 65816).

Bij de 6502 wordt de snelheid van een computer voornamelijk bepaald door de snelheid waarmee gegevens van en naar het geheugen getransporteerd worden. Toen de technologie wat verder was en er chips

gemaakt konden worden met zo'n 30.000 transistoren, heeft men onder andere hier iets aan proberen te doen. De snelheid van van de computer kan men op drie manieren verbeteren:

- Sneller geheugen. Was in de begintijd de toegangstijd tot het geheugen ongeveer 500 ns, momenteel is die tijd al teruggelopen tot ongeveer 100 ns of zelfs nog minder. Toch geldt nog steeds dat de snelheid van een systeem voor een belangrijk deel bepaald wordt door de snelheid van het geheugen.
- Meer informatie per memory-access transporteren. Men ging over van systemen die 8 bits per memory-access binnenhaalden naar systemen die in een keer 16 of zelfs 32 bits op kunnen halen of weg kunnen schrijven.
- Minder vaak het geheugen benaderen. Dit betekent dat men probeert meer informatie in de processor te bewaren hetgeen dus leidt naar meer registers of iets dergelijks.

Bij de 6502 en aanverwante systemen bleek bovendien de hoeveelheid geheugen dat geadresseerd kon worden een beperking. De programma's werden steeds groter en groter en het geheugen werd steeds goedkoper. (Tegenwoordig kost een megabyte aan geheugen ongeveer net zoveel als vroeger een kilobyte). Een van de methoden om dat op te lossen is het invoeren van een "PAGE"-register. Het geheugen is opgebouwd uit pagina's van een bepaalde grootte (bijvoorbeeld 64 kb). In het programma wordt dan met een twee-byte adres een locatie binnen deze pagina aangegeven. Door bij dit adres de inhoud van het page-register op te tellen, krijgen we het werkelijke absolute adres. Deze techniek doet heel veel denken aan de zojuist beschreven techniek van het direct page register. In wezen is het ook hetzelfde met dit verschil dat het direct page register uitsluitend betrekking heeft op de data terwijl het page register betrekking kan hebben op zowel code als data. De 65816 maakt dan ook gebruik van beide technieken terwijl men op de meer moderne versies van de PDP-11 nog een stap verder is gegaan. De programmeur heeft twee gescheiden adresruimten tot zijn beschikking. De eerste is alleen bedoeld voor data, de tweede is in principe uitsluitend voor programmaregels (code). Deze twee adresruimten hebben beide een eigen page-register.

DE 6502 KENNER

Algemeen

Met zo'n 30.000 transistoren kunnen we een processor maken zoals bijvoorbeeld de 8086. Deze processor heeft 16 bits registers, een 16 bits databus en benadert het geheugen middels een page-register.

Een groot nadeel van het adresseren van het geheugen via een page-register is het feit dat programma-segmenten en datastructuren nooit groter mogen zijn dan 64 kb. De auteur heeft ooit eens een keer een groot systeem geprogrammeerd op een PDP-11/24. Deze machine werkt ook met een page-register waarbij de beperking zodanig is dat de geheugenruimte voor het programma + de data nooit groter mag worden dan 64 kb (voor de insiders: op de 11/24 is een scheiding tussen I- en D-ruimte niet mogelijk). Bovendien was van deze 64 kb al de helft gereserveerd voor zgn. common datastructuren. Dit betekende dat toch vrij omvangrijke applicatie-programma's in 32 kb geprogrammeerd moesten worden (in pascal). Een mogelijke oplossing voor dergelijke problemen is het werken met overlays. Dit houdt in dat het programma opgedeeld wordt in een aantal stukken die nooit gelijktijdig door de processor benaderd hoeven te worden. Voor elk stuk is dan, samen met de data, de genoemde 64 kb beschikbaar. Nou, deze techniek heeft ons toen heel wat hoofdbrekens gekost. In één geval bestond het programma uit 23 ! verschillende overlays.

Na verloop van tijd, werd het mogelijk nog meer transistoren op een chip te krijgen. De chip van de 68000 bevat bijvoorbeeld zo'n 70.000 transistoren. Wat heeft men daar zoal mee gedaan? In de eerste plaats heeft men een zestiental registers gedefinieerd van elk 32 bits. Deze registers zijn opgedeeld in 8 adres- en 8 dataregisters. De dataregisters zijn uiteraard bestemd voor data, de adresregisters kunnen goed gebruikt worden voor het doen van adresberekeningen. Het gedoe met page-registers is ook niet meer nodig, de 68000 kan direct 32 adresbits aansturen hetgeen overeenkomt met iets van twee gigabyte. Weliswaar zijn op de 68000 slechts 24 adresbits daadwerkelijk naar buiten gevoerd (nog altijd goed voor 16 Mb) doch bij de 68012 kan men al gebruik maken van het hele geheugenbereik. Verder heeft men het aantal instructies flink opgevoerd. Er zijn instructies voor vermenigvuldigen en delen, diverse andere arithmetische en logische instructies, een aantal move-instructies en zelfs een for-loop. Ook het aantal adresseermogelijkheden is groter dan bij de 6502. Bovendien kan men bij de meeste instructies aangeven of men een operand van 8, 16 of zelfs 32 bits wil

benaderen.

Een summiere beschrijving van de 68000 staat in mijn artikel in de 6502 Kenner nr. 45 [2].

Natuurlijk zijn er aan het ontwerp van de 68000 ook nadelen verbonden. In de eerste plaats is daar het feit van het aantal instructies. Om het grote aantal verschillende instructies, met alle mogelijke combinaties van registers, adresseermogelijkheden en lengten van operanden te kunnen coderen, heeft de 68000 16 bits nodig. Bij de meeste instructies komen daar nog twee byte bij om een operand te bereiken; dit kunnen er echter ook vier zijn. Een instructie bestaat dus uit minimaal 2 byte en maximaal 6 byte. (Bij de 6502 is dit de helft !).

Een tweede nadeel zien we bij een interrupt. Omdat de 68000 16 registers heeft, moet men bij een interrupt en vaak ook bij een subroutine 15 registers op de stack redden (de zestiende is de stackpointer; die niet gered hoeft te worden). Dit zijn in totaal 60 byte en dus bij een 16 bits databus 30 schrijfoperaties aan het begin van de routine en 30 leesoperaties aan het einde. Bij een 6502 heeft men slechts 3 registers plus een stackpointer en kan men dit klusje in drie schrijf- en drie leesoperaties klaren.

Een derde nadeel ligt iets minder voor de hand. Omdat men een zeer groot aantal instructies heeft, heeft men in de processor weer een processor gebouwd met daarbij voor elke instructie een stukje programma. Dit programma heet microcode. Omdat men veel instructies heeft, heeft men dus ook veel microcode nodig en bovendien bij gecompliceerde instructies veel tijd om deze code uit te voeren. Bij de 6502 duurt de langste instructie 7 klokpulsen, een gemiddelde instructie 3 of 4 klokpulsen. Bij de 68000 kan het aantal klokpulsen oplopen tot meer dan 100. Een gemiddelde instructie duurt zo'n 10 klokpulsen.

De technologie heeft zich verder ontwikkeld. Momenteel kunnen er op een chip structuren gemaakt worden met afmetingen kleiner dan een micron. Op deze manier kan men nu iets van 200.000 transistoren op een chip kwijt. De vraag is nu wat we met al deze transistoren gaan doen.

CISC hoe ingewikkelder hoe beter.

De ene weg waarlangs men bezig is is de ontwikkeling van nog gecompliceerdere processoren. Momenteel worden de 80386 en de

DE 6502 KENNER

Algemeen

68020 in veel systemen toegepast. Het zijn beide processoren met een volledige 32 bits adres- en databus, 32 bits registers en zeer gecompliceerde instructiesets. De 68030 is als opvolger van de 68020 reeds verkrijgbaar. Deze processor heeft onder andere een geïntegreerde memory management unit waarmee men op eenvoudige wijze een multitasking operating systeem zoals UNIX kan implementeren. Verder heeft Motorola de 68040 al aangekondigd.

Voor- en nadelen van CISC-architecturen

Zoals bij de bespreking van de 68000 al opgemerkt is, heeft een dergelijk ontwerp enkele meer of minder grote nadelen. Laten we de voor- en nadelen van de diverse ontwerpen eens op een rijtje zetten en proberen daar een afweging van te maken.

De 6502 heeft als voordeel de eenvoudige opbouw van zijn instructieset. Met behulp van 8 bits kan men het volledige instructieset inclusief alle adresseermogelijkheden coderen.

Een tweede voordeel is het feit dat de diverse instructies weinig klokcycli nodig hebben voor hun uitvoering.

De stap naar processors zoals de 8086 bracht een 16 bits databus en meer en bredere registers.

Het grote voordeel van de 68000 is zijn grote aantal registers met een breedte van 32 bits. Deze registers hebben echter als nadeel dat ze geregeld in het geheugen gered moeten worden hetgeen veel extra heen en weer getransporteert van data inhoudt. Verder heeft de 68000 zijn grote, lineaire geheugen als voordeel.

Kijken we naar de processoren van de categorie 68020 dan zien we daar een scheiding van adresruimten voor code en data naar voren komen. Een van de pioniers op computergebied, Von Neumann, heeft in zijn machine het stored programm ontwerp uitgevonden. Dit hield in dat het programma in het geheugen, net zo als de data, opgeslagen werd. Dit betekende bovendien dat men aan de inhoud van een bepaald deel van het geheugen niet kon zien of het code of data was. Slechts de inhoud van de program counter bepaalde of de inhoud van een locatie als code gebruikt werd. In dit concept was het dan ook zeer eenvoudig bepaalde geheugengebieden afwisselend als code en als data op te vatten. Het begrip "Self Modifying Code" is toen ontstaan. In de tijd van Von Neumann was het volstrekt

logisch een machine op die manier te ontwerpen. Tegenwoordig wordt wel gesproken van de "Von Neumann Bottleneck". Alles (code en data) moet namelijk over één en dezelfde databus. Bovendien treedt er nog een ander probleem op. Er zijn tegenwoordig technieken om het geheugen veel sneller als normaal te benaderen, mits... we meerdere op éénvolgende plaatsen achter elkaar benaderen. Aangezien tegwoordig code- en datagebieden volstrekt gescheiden zijn, benaderen we in de praktijk afwisselend geheugen in het codegebied en in het datagebied. Dit pleit dus voor een scheiding tussen deze twee gebieden. Er zijn momenteel zelfs al processoren aangekondigd die hierom twee adres- en twee databussen hebben (Harvard Architectuur, in tegenstelling tot de Von Neumann Architectuur).

Waarom zijn tegenwoordig code- en datagebieden volstrekt gescheiden? In de eerste plaats heeft dit te maken met het, moderne, gestructureerd programmeren. Men legt hierbij in het begin van de module (subroutine of programmasegment) vast welke data men wil gebruiken waarna de code van de module volgt. Een taal als Pascal is hiervan een duidelijk voorbeeld, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Basic waarbij data midden in het programma ontstaat. Een tweede reden heeft te maken met multitasking en multiuser. Als er meerdere gebruikers (users) tegelijk gebruik maken van dezelfde computer kunnen ze toch allemaal hetzelfde programma (task) gebruiken, bijvoorbeeld de editor. Om een programma te kunnen gebruiken, moet hij geladen zijn in het geheugen. Als er tien users zijn die allen de editor gebruiken, hoeft het programma zelf toch slechts een keer aanwezig zijn. Wel moet iedere user zijn eigen data hebben. Door nu in het programma de code en de data te scheiden, kan men de code één maal in het geheugen hebben terwijl iedere user zijn eigen datagebied heeft.

Machines zoals de 6502, de 8086 en de 68000 hebben als nadeel dat hun snelheid afhankelijk is van de snelheid van het geheugen. Bij de 68020 en de 68030 is dit voor een deel opgelost door op de chip een beperkt, snel geheugen te maken. In dit zogenaamde cache-geheugen kan code en data gedurende langere tijd bewaard blijven zodat ze snel gelezen kan worden. Gaat men echter in dit gebied schrijven, dan moet de wijziging toch in het geheugen aangebracht worden.

De 8086-achtige machines hebben als groot nadeel hun page-register. Grote(re) datastructuren en programmasegmenten kunnen

DE 6502 KENNER

Algemeen

maar moeilijk gehanteerd worden.

Bij de 68000 lijkt de omvang van het instructieset een voordeel. Is dat eigenlijk wel zo? In de eerste plaats kost het decoderen van een instructie relatief veel tijd. In de tweede plaats kost de uitvoering van de meer gecompliceerde instructies zeer veel tijd. En in de derde plaats, hoe vaak gebruiken we eigenlijk een unsigned divide instructie?

RISC: Back to nature ?

Op basis van het voorgaande kunnen we ook eens een processor trachten te ontwerpen.

We nemen een processor en zorgen er voor dat deze een beperkt aantal eenvoudige instructies heeft die dan wel allemaal in zeer weinig klokcycli uit te voeren zijn. In de onderstaande tabel staan de instructies van de ARM, het hard van de ARCHIME-DUS. (Bron [3]).

=====

1 - De registerinstructies

ADD	Optellen
ADC	Optellen met carry
SUB	Aftrekken
RSB	Omgekeerd aftrekken
SBC	Aftrekken met carry
RSC	Omgekeerd aftrekken met carry
AND	Logische and van twee registers
EOR	Logische exclusive or
ORR	Logische or
BIC	Bepaalde bits nul maken
CMP	Vergelijk
CMN	Vergelijk negatief
TST	Test of beide 1 zijn
TEQ	Test of beide gelijk zijn
MOV	Verplaats
MVN	Verplaats negatief
MUL	Vermenigvuldig
MLA	Vermenigvuldig met optelling

2 - de geheugeninstructies

STR	Store register
LDR	Load register
STM	Store meerdere registers
LDM	Load meerdere registers

3 - de spronginstructies

B	Spring
BL	Spring en onthoud waar je vandaan komt
SWI	Software interrupt

=====

Verder nemen we ook het accumulator concept van de 6502 over. Elke instructie uit de eerste groep werkt alleen op registers. Bij de ARM kent een ADD-instructie drie operanden: de twee registers die bij elkaar opgeteld moeten worden en een derde register waar het resultaat naar toe moet. Het benaderen van het geheugen kan alleen via de LOAD en STORE instructies. Verder heeft de ARM nog een tweetal slimme toevoegingen:

- Bij een instructie kan men aangeven onder welke voorwaarde de instructie uitgevoerd moet worden.
- Men kan opgeven dat de tweede operand van de bewerking eerst nog een schuifoperatie moet ondergaan.

Uit [3] komt het volgende voorbeeld:

Het Basic statement

IF A<5000 THEN A=A*5

zou er op een ARM als volgt uit kunnen zien:

CMP r1,5000	vergelijk register 1 met 5000
ADDCC r1,r1,r1	LSL 2 als aan de voorgaande vergelijking voldaan is, tel dan r1 bij vier maal r1 op; het resultaat komt in r1.

Zowel de vergelijk- als de optelinstructie worden op de ARM in één klokcyclus uitgevoerd. Dit geldt trouwens voor alle instructies uit groep 1!

De snelheid waarmee de instructies uitgevoerd kunnen worden wordt veroorzaakt door het feit dat de instructies niet in microcode maar in echte transistoren etc. uitgevoerd zijn (dit kan bij weinig instructies). Bovendien heeft de ARM een vorm van pipelineing; de eerste instructie wordt uitgevoerd terwijl de tweede gedecodeerd en de derde uit het geheugen ingelezen wordt. Kenmerk van alle RISC architecturen is de eenvoud van de instructieset. De processor bezit slechts weinig instructies maar deze zijn wel zo snel en krachtig dat men met dit kleine aantal instructies op eenvoudige wijze subroutines voor gecompliceerde opgaven kan maken.

Van de 68020 nemen we de breedte van de databus en de registers over: 32 bits. Gaan we echt veelvuldig met floating point getallen aan de slag, dan valt 64 bits ook

DE 6502 KENNER

Algemeen

te overwegen. (De ARM heeft een 32 bits databus). Ook de adresbus moet van voldoende omvang zijn (bij de ARM 26 bits).

En tenslotte de registers. Veel registers zijn handig omdat we dan weinig LOAD en STORE operaties van en naar het voor de processor zo trage geheugen hoeven uit te voeren. Weinig registers heeft als voordeel dat we bij een subroutine of interrupt weinig hoeven te redden. Op dit punt heeft men bij een aantal RISC-processoren (o.a. de SPARC van SUN) iets zeer slims bedacht. Voor een subroutine zijn een aantal (bijvoorbeeld 32) registers beschikbaar. Een deel van de registers (in ons voorbeeld 10) zijn globaal en dus overal, in elke subroutine te gebruiken. Deze zijn dus te vergelijken met de globale variabelen in een Pascal-programma. Een tweede deel (in ons voorbeeld 6) dient voor het doorgeven van parameters tussen de subroutines. In de meeste meeste gevallen wordt daarvoor de stack gebruikt hetgeen weer memory access betekent. De belangrijke parameters kunnen in dit concept dus per register doorgegeven worden. De rest van de registers is zuiver lokaal. Dit wil zeggen dat als we naar een ander niveau gaan (subroutine call of return) we een nieuw set registers krijgen. De processor heeft voldoende registers (in ons voorbeeld in totaal 132) om meerdere niveaus gelijktijdig in registers op te slaan, dus zonder het tijdrovende redden en terughalen uit geheugen. In het genoemde voorbeeld kan men tot 8 niveaus opslaan. Gaat men nog dieper, hetgeen eigenlijk niet voorkomt, dan worden er weer registers in het geheugen gered. Het voorbeeld is beschreven in [4].

Door op de hierboven beschreven manier een processor te ontwerpen, heeft men de twee meest wezenlijke zaken ondervangen. Men heeft in de eerste plaats de uitvoeringstijd van de instructies drastisch weten te beperken. Verder heeft men niet zozeer de snelheid waarmee het geheugen benaderd kan worden vergroot als wel het aantal keren dat het geheugen benaderd wordt flink verkleind. Op deze manier is er een processor ontstaan die zeer snel is. Dat een dergelijk ontwerp echt kan werken blijkt uit de volgende resultaten.

Met de BASIC-benchmarks van het engelse blad "Personal Computer World" zijn als resultaten verkregen:

Apple Macintosh:	12.1 s
IBM-PC:	17.6 s
IBM-PC/AT:	7.1 s
ARM	0.7 s

Daar de ARM zeker niet het meest geavanceerde op RISC-gebied is, is nu al wel duidelijk dat de RISC-architecturen zeer veel in zich hebben en waarschijnlijk zeer geduchte concurrenten voor de CISC-architecturen zullen worden.

Ook Motorola, als fabrikant van zeer gecompliceerde processoren, heeft een RISC architectuur aangekondigd. Deze processor zal waarschijnlijk begin 1989 beschikbaar komen. Het is de 88000 die tesamen met de memory-management chips 88100 en 88200 de processor gaan vormen. Deze processor heeft eigenlijk alles in zich wat in het voorgaande beschreven is; Een RISC instructieset, een registerfile de Harvard architectuur met compleet gescheiden adres- en databussen. Bovendien heeft de 88000 ook nog een floating-point unit die op dezelfde chip als de processor gebouwd is doch volledig onafhankelijk, als coprocessor zijn werk doet. De beschrijving van de 88000 en van de Am29000 van AMD kan men o.a. vinden in [5]. Bovendien bevat dit artikel interessante gegevens over moderne benaderingstechnieken van geheugens.

Literatuur

Dit artikel is gebaseerd op de volgende publicaties:

- 1: Pete Wilson: The CPU WARS (Byte may 1988 pag. 213).
- 2: Gert van Opbroek: The MC68000; a new processor in our club (De 6502 Kenner nr. 45 Augustus 1986 pag. 7).
- 3: Jacques Haubrich: De ARM (HCC-nieuwsbrief nr. 102 maart 1988 pag. 59).
- 4: Guido Treutwein: RISC-Chips: Weniger Befehle - mehr Leistung (MC 2, februari 1986 pag. 90).
- 5: Trevor Marshall: Real-World RISCs (Byte may 1988 pag. 263).

=====

DE 6502 KENNER

EC-65(K)

OS65D EXTENSIONS

PROTON 650X ASSEMBLER V4.4 PAGE: 0001

```

0001 0000          .TIT "OS65D EXTENSIONS"
0002 0000          .OPT SYMBOL,NOM
0003 0000          .LOCAL
0004 0000          ; *****
0005 0000          ; *      DOS ERRORS IN WORDS      *
0006 0000          ; *****
0007 0000          ;
0008 0000          ; In de originele versie van OS65D worden foutmel-
0009 0000          ; dingen via een cijfer/letter van 1 t/m D aangegeven
0010 0000          ; en bij de Elektuur uitbreiding ook met #E en #F.
0011 0000          ; Deze routine heeft tot doel de foutmeldingen van
0012 0000          ; DOS (inclusief E en F) in teksten af te drukken.
0013 0000          ; Voor de uitbreiding is een niet meer gebruikt geheue-
0014 0000          ; gendeelte van de DOS benut.
0015 0000          ;
0016 0000          ; DATE: MEI 1988, BERT VAN TIEL.
0017 0000          ;
0018 0000          ; Noot van de redactie:
0019 0000          ;   Om formaat-technische redenen, is de oorspronkelijke
0020 0000          ;   versie, in Micro-Ade formaat, geconverteerd naar
0021 0000          ;   het formaat van de Proton-assembler, ook bekend onder
0022 0000          ;   de naam (Octo-)Fate.
0023 0000          ;
0024 0000          ; WIJZIGINGEN IN DOS
0025 0000          ; -----
0026 0000          ;
0027 0000          ;   * = $2A4B
0028 2A4B 20CA2A      JSR DISKER
0029 2A4E            ;
0030 2A4E            ; * USED ADDRESSES AND ROUTINES *
0031 2A4E            ;
0032 2A4E            PRCHA = $2343
0033 2A4E            UNLDHD = $2761
0034 2A4E            ;
0035 2A4E            ;   * = $2AC4
0036 2AC4            ;
0037 2AC4 00          OSERR .BYT $00
0038 2AC5 00          .BYT $00
0039 2AC6 01          .BYT $01 DEFAULT I/O DEVICES
0040 2AC7 00          .BYT $00
0041 2AC8 00          .BYT $00
0042 2AC9 00          .BYT $00
0043 2ACA            ;
0044 2ACA AA          DISKER TAX          ; A BEVAT HET FOUTNUMMER
0045 2ACB C90E          CMP #$0E          ; FOUTNUMMER >= E?
0046 2ACD 3003          BMI ERRTMD
0047 2ACF 4C4F34        JMP ERREF
0048 2AD2 CA          ERRTMD DEX          ; GEBRUIK DIT OM DE Y-INDEX IN
0049 2AD3 BC5033        LDY TABLEA,X    ; DE ASCII TABEL TE VINDEN

```

DE 6502 KENNER

EC-65(K)

OS65D EXTENSIONS

PROTON 650X ASSEMBLER V4.4 PAGE: 0002

```

0050 2AD6 B95D33 PRINTE LDA TABLE,Y ; PRINT DE FOUTMELDING
0051 2AD9 F007 BEQ EPRINT
0052 2ADB 204323 JSR PRCHA
0053 2ADE C8 INY
0054 2ADF 4CD62A JMP PRINTE
0055 2AE2 4C6127 EPRINT JMP UNLDHD ; KOP OMHOOG EN EXIT
0056 2AE5 ;
0057 2AE5 ; UITBREIDING
0058 2AE5 ; -----
0059 2AE5 ;
0060 2AE5 * = $3350
0061 3350 ;
0062 3350 00 TABLEA .BYT $00 ; ERR1
0063 3351 0D .BYT $0D ; ERR2
0064 3352 1A .BYT $1A ; ERR3
0065 3353 2E .BYT $2E ; ERR4
0066 3354 46 .BYT $46 ; ERR5
0067 3355 51 .BYT $51 ; ERR6
0068 3356 61 .BYT $61 ; ERR7
0069 3357 6E .BYT $6E ; ERR8
0070 3358 7F .BYT $7F ; ERR9
0071 3359 97 .BYT $97 ; ERRA
0072 335A B0 .BYT $B0 ; ERRB
0073 335B C2 .BYT $C2 ; ERRC
0074 335C D5 .BYT $D5 ; ERRD
0075 335D ;
0076 335D 5041 TABLEB .BYT 'PARITY ERROR', $00
0077 336A 5245 .BYT 'REREAD ERROR', $00
0078 3377 43414E .BYT 'CAN', $27, 'T WRITE TRACK 0', $00
0079 338B 4449 .BYT 'DISK IS WRITE PROTECTED', $00
0080 33A3 5345 .BYT 'SEEK ERROR', $00
0081 33AE 4452 .BYT 'DRIVE NOT READY', $00
0082 33BE 5359 .BYT 'SYNTAX ERROR', $00
0083 33CB 4241 .BYT 'BAD TRACK NUMBER', $00
0084 33DC 43414E .BYT 'CAN', $27, 'T FIND TRACK HEADER', $00
0085 33F4 43414E .BYT 'CAN', $27, 'T FIND SECTOR HEADER', $00
0086 340D 4241 .BYT 'BAD SECTOR LENGTH', $00
0087 341F 4649 .BYT 'FILE DOESN', $27, 'T EXIST', $00
0088 3432 522F .BYT 'R/W ATTEMPT PAST END OF FILE', $00
0089 344F ;
0090 344F 8A ERREF TXA
0091 3450 E90E SBC #$0E
0092 3452 AA TAX
0093 3453 BC6534 LDY TABLEC,X
0094 3456 B96734 PRINTF LDA TABLED,Y
0095 3459 F007 BEQ FPRINT
0096 345B 204323 JSR PRCHA
0097 345E C8 INY
0098 345F 4C5634 JMP PRINTF
0099 3462 4C6127 FPRINT JMP UNLDHD
0100 3465 ;
0101 3465 00 TABLEC .BYT $00 ; ERRE

```

DE 6502 KENNER

EC-6500

OS65D EXTENSIONS

PROTON 650X ASSEMBLER V4.4 PAGE: 0003

```

0102 3466 1C          .BYT $1C          ; ERRF
0103 3467          ;
0104 3467 4E4F  TABLED .BYT 'NOT ENOUGH TRACKS AVAILABLE' , $00
0105 3483 4449          .BYT 'DIRECTORY FULL' , $00
0106 3492          ;
0107 3492          .LOCAL
0108 3492          ;
0109 3492          ; *****
0110 3492          ; *      === DIR === EXTENSION 2      *
0111 3492          ; *****
0112 3492          ;
0113 3492          ; Dit is een uitbreiding op de bestaande DI opdracht
0114 3492          ; van DOS V3.3 uitgebreid door Elektuur ($E5E1-E653).
0115 3492          ; Nu zal ook de 2e helft van de directory
0116 3492          ; worden getoond, EN WEL IN 4 KOLOMMEN NAAST ELKAAR.
0117 3492          ;
0118 3492          ; DATE: MEI 1988, BERT VAN TIEL.
0119 3492          ;
0120 3492          ; Noot van de redactie:
0121 3492          ;   Om formaat-technische redenen, is de oorspronkelijke
0122 3492          ;   versie, in Micro-Ade formaat, geconverteerd naar
0123 3492          ;   het formaat van de Proton-assembler, ook bekend onder
0124 3492          ;   de naam (Octo-)Fate.
0125 3492          ;
0126 3492          ; WIJZIGINGEN IN DOS
0127 3492          ; -----
0128 3492          ;
0129 3492          ; * = $E5E1
0130 E5E1          ;
0131 E5E1          ; * USED ADDRESSES/ROUTINES *
0132 E5E1          ;
0133 E5E1          PTR      = $0010
0134 E5E1          OSIBAD   = $00E1          ; POINTER TO DOS BUFFER
0135 E5E1          PRINT    = $2343          ; PRINT CHAR. IN ACCU
0136 E5E1          SECTNM   = $265E
0137 E5E1          DIR      = $2B29          ; DI UNDER V3.3 (DIR/TRACK)
0138 E5E1          BULEN    = $2CED          ; CURRENT BUFFER LENGTH
0139 E5E1          CRLF     = $2D6A
0140 E5E1          STROUT   = $2D73          ; STRING OUTPUT
0141 E5E1          PRTAHX    = $2D92          ; PRINT 2 CHAR. OF ACCU
0142 E5E1          RDDIR    = $E5C5          ; READ DIRECTORY FROM DISK
0143 E5E1          ;
0144 E5E1 4C292B  NDIRY     JMP DIR
0145 E5E4 A002     NEWDIR   LDY # $02
0146 E5E6 B1E1     LDA (OSIBAD),Y
0147 E5E8 C90D     CMP # $0D          ; CHECK FOR DI CR
0148 E5EA F007     BEQ NDIRX
0149 E5EC ADED2C   LDA BULEN
0150 E5EF C902     CMP # $02
0151 E5F1 D0EE     BNE NDIRY          ; CHECK FOR DI UNDER V3.3
0152 E5F3 20732D  NDIRX     JSR STROUT
0153 E5F6 0D       .BYT $0D, $0A, '==DIR==', $00

```

DE 6502 KENNER

EC-65(K)

OS65D EXTENSIONS

PROTON 650X ASSEMBLER V4.4 PAGE: 0004

```

0154 E600 206A2D      JSR CRLF
0155 E603 A201        LDX #$01
0156 E605 20C5E5 NDIRG JSR RDDIR      ; READ DIRECTORY FROM DISK
0157 E608 A200        LDX #$00
0158 E60A A000 NDIRA   LDY #$00
0159 E60C 4C9234      JMP NDIRB
0160 E60F A000 NDIRBB  LDY #$00
0161 E611 B110 NDIRD   LDA (PTR),Y
0162 E613 204323      JSR PRINT      ; OUTPUT FILE NAME
0163 E616 C8          INY
0164 E617 C006        CPY #$06
0165 E619 D0F6        BNE NDIRD
0166 E61B A920        LDA #-
0167 E61D 204323      JSR PRINT
0168 E620 B110        LDA (PTR),Y
0169 E622 20922D      JSR PRTAHX      ; OUTPUT TRACK RANGE
0170 E625 20732D      JSR STROUT
0171 E628 202D20      .BYT - - - , $00
0172 E62C             ;
0173 E62C A007        LDY #$07
0174 E62E B110        LDA (PTR),Y
0175 E630 20922D      JSR PRTAHX
0176 E633 20732D      JSR STROUT
0177 E636 2020        .BYT - - - , $00
0178 E63B             ;
0179 E63B 18 NDIR     CLC
0180 E63C A510        LDA PTR
0181 E63E 6908        ADC #$08      ; POINT TO NEXT ENTRY IN DIRECTORY
0182 E640 8510        STA PTR
0183 E642 9002        BCC NDIRF
0184 E644 E611        INC PTR+01
0185 E646             ;
0186 E646 C979 NDIRF  CMP #$79
0187 E648 D0C0        BNE NDIRA      ; CHECK FOR END OF DIRECTORY
0188 E64A A511        LDA PTR+01
0189 E64C C92F        CMP #$2F
0190 E64E D0BA        BNE NDIRA
0191 E650 20AD34      JSR DIREXT
0192 E653 60          RTS
0193 E654             ;
0194 E654             ; UITBREIDING
0195 E654             ; -----
0196 E654             ;
0197 E654             * = $3492
0198 3492             ;
0199 3492 B110 NDIRB  LDA (PTR),Y
0200 3494 C923        CMP #-
0201 3496 D008        BNE NDIRC      ; CHECK FOR EMPTY ENTRY
0202 3498 C8          INY
0203 3499 C006        CPY #$06
0204 349B D0F5        BNE NDIRB
0205 349D 4C3BE6      JMP NDIRC

```

DE 6502 KENNER

EC-65(k)

OS65D EXTENSIONS PROTON 650X ASSEMBLER V4.4 PAGE: 0005

```

0206 34A0      ;
0207 34A0 E8    NDIRC    INX
0208 34A1 E005   CPX #$05
0209 34A3 D005   BNE RET
0210 34A5 A201   LDX #$01
0211 34A7 206A2D JSR CRLF
0212 34AA 4C0FE6 RET     JMP NDIRBB
0213 34AD      ;
0214 34AD 206A2D DIREXT JSR CRLF
0215 34B0 A202   LDX #$02      ; X IS SECTOR 2 (TRACK 12)
0216 34B2 EC5E26 CPX SECTNM   ; SECTOR 2 AL GEHAD?
0217 34B5 D003   BNE DEA      ; NEE
0218 34B7 4C6A2D JMP CRLF     ; MAAK BESTAANDE ROUTINE AF
0219 34BA 4C05E6 DEA      JMP NDIRG ; TOON 2E HELFT DIRECTORY
0220 34BD      ;
0221 34BD      .LOCAL
0222 34BD      ;
0223 34BD      ; *****
0224 34BD      ; *      === PUT === EXTENSION 2      *
0225 34BD      ; *****
0226 34BD      ;
0227 34BD      ; DIT IS EEN AANVULLING OP DE BESTAANDE DOSPUT EXT.
0228 34BD      ; VAN ELEKTUUR. ($E47C-E5AD).
0229 34BD      ; HET IS HIERMEE MOGELIJK OM IN DE TWEDE HELFT VAN
0230 34BD      ; DE DIRECTORY ENTRY'S TE MAKEN, DUS MAX. 64 I.P.V. 32.
0231 34BD      ; HIERVOOR ZIJN OOK "DE FOUTMELINGEN IN WOORDEN"
0232 34BD      ; AANGEVULD. (ZIE DOS ERROS IN WORDS).
0233 34BD      ;
0234 34BD      ; DATE: MEI 1988, BERT VAN TIEL.
0235 34BD      ;
0236 34BD      ; Noot van de redactie:
0237 34BD      ; Om formaat-technische redenen, is de oorspronkelijke
0238 34BD      ; versie, in Micro-Ade formaat, geconverteerd naar
0239 34BD      ; het formaat van de Proton-assembler, ook bekend onder
0240 34BD      ; de naam (Octo-)Fate.
0241 34BD      ;
0242 34BD      ; WIJZIGINGEN IN DOS EXT. ELEKTUUR
0243 34BD      ; -----
0244 34BD      ;
0245 34BD      * = $E52F
0246 E52F 4CBD34 JMP PUEXT
0247 E532      * = $E5A4
0248 E5A4 EA     NOP
0249 E5A5 EA     NOP
0250 E5A6 EA     NOP
0251 E5A7 EA     NOP
0252 E5A8 EA     NOP
0253 E5A9      ;
0254 E5A9      ; * USED ADDRESSES/ROUTINES *
0255 E5A9      ;
0256 E5A9 SECTNM = $265E      ; SECTOR NUMBER
0257 E5A9 PUEXE  = $E4A7

```

DE 6502 KENNER

EC-65(K)

OS65D EXTENSIONS

PROTON 650X ASSEMBLER V4.4 PAGE: 0006

```

0258 E5A9      ERRENT  = $2A4B
0259 E5A9      ;
0260 E5A9      * = $34BD
0261 34BD      ;
0262 34BD A202  PUEXT  LDX #$02
0263 34BF EC5E26 CPX  SECTNM
0264 34C2 F003      BEQ  ERRF
0265 34C4 4CA7E4    JMP  PUEXE
0266 34C7 A90F  ERRF  LDA  #$0F      ; ERROR #F DIRECTORY FULL
0267 34C9 4C4B2A    JMP  ERRENT
0268 34CC      .END
    
```

SYMBOL	VALUE				
PRCHA	02 2343	UNLDHD	02 2761	OSERR	02 2AC4
DISKER	02 2ACA	ERRTMD	02 2AD2	PRINTE	02 2AD6
EPRINT	02 2AE2	TABLEA	02 3350	TABLEB	02 335D
ERREF	02 344F	PRINTF	02 3456	FPRINT	02 3462
TABLEC	02 3465	TABLED	02 3467	PTR	03 0010
OSIBAD	03 00E1	PRINT	03 2343	SECTNM	03 265E
DIR	03 2B29	BULEN	03 2CED	CRLF	03 2D6A
STROUT	03 2D73	PRTAHX	03 2D92	RDDIR	03 E5C5
NDIRY	03 E5E1	NEWDIR	03 E5E4	NDIRX	03 E5F3
NDIRG	03 E605	NDIRA	03 E60A	NDIRBB	03 E60F
NDIRD	03 E611	NDIRE	03 E63B	NDIRF	03 E646
NDIRB	03 3492	NDIRC	03 34A0	RET	03 34AA
DIREXT	03 34AD	DEA	03 34BA	SECTNM	04 265E
PUEXE	04 E4A7	ERRENT	04 2A4B	PUEXT	04 34BD
ERRF	04 34C7				

Binnenkort in de 6502 Kenner

In het kader van de wijziging van de doelstelling van de vereniging willen we in de komende jaargang onder andere over de volgende onderwerpen artikelen gaan schrijven:

- Single Chip processors. Dit artikel zal gepubliceerd worden naar aanleiding van de lezing van Adri Hankel in september 1988 in Haarlem.
- De kwaliteitszorg van software. Dit artikel zal door Ruud Uphoff geschreven worden als samenvatting van zijn lezing op de bijeenkomst van mei 1988 in Krimpen a.d. IJssel.
- Programmeerbare hardware. Tegenwoordig zijn er niet alleen Eproms en EEproms maar ook PALlen en GALlen. Aan Nico de Vries is gevraagd hierover een publicatie te schrijven.

- Grafische Pcessoren. Gert van Opbroek is van plan hierover binnenkort een artikel te schrijven. Als aanvulling hierop, zou het zinvol zijn wat grafische software te plaatsen; wie heeft er nog iets of wil iets schrijven?
- Het formaat van floating point getallen. Ook hierover wil Gert van Opbroek een artikel schrijven. Als hij voldoende tijd heeft, zal dit bovendien gepaard gaan met een floating point pakket voor een Forth-systeem, draaiend op een 6502.
- De DOS-65 virtuele diskkaart. Deze kaart is al vaak aangekondigd maar bestaat nog steeds niet. Het probleem zit hem in het aantal IC's dat op één europrint ongedrukt moet worden. Het lijkt er echter toch op dat in de komende winter deze kaart echt beschikbaar komt.

DE 6502 KENNER

Communicatie

KERMIT, het communicatieprogramma.

Gert van Opbroek
Bateweg 60
2481 AN Woubrugge
01729-8636

Inleiding.

Dit artikel kan gezien worden als het vervolg op het artikel van Gert Klein in de 6502 Kenner nummer 54. In dat artikel wordt beschreven hoe het Kermit-protocol werkt. Daar het Kermit-protocol meestal binnen het Kermit programma gebruikt wordt, hierbij een artikelje waarin dit programma beschreven wordt.

Elk Kermit communicatieprogramma ondersteunt voor de uitwisseling van files het Kermit protocol, het is echter niet zo, dat het Kermit protocol alleen in een Kermit communicatieprogramma voorkomt. Een goed voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld OPUS, het programma dat op ons Bulletin Board draait en Procomm, het communicatieprogramma dat vooral in de MS-DOS wereld bekend is.

Kermit, zowel het protocol als het communicatiepakket is in eerste instantie ontwikkeld door Frank da Cruz en Bill Catchings aan de Columbia University te New York. Het programma is ontwikkeld om informatie uit te wisselen tussen een DEC 20, een IBM 370 en diverse microcomputers. De eerste versies werden geprogrammeerd op de DEC 20 en onder CPM/80. Al spoedig volgden versies voor IBM VM/CMS en PC-DOS. Dit alles vond plaats in 1981.

Een oorspronkelijke versie van Kermit stond in de Kermit Protocol Manual. Dit document beschrijft behalve het Kermit protocol ook een communicatieprogramma waarbinnen dit protocol werkzaam is. In de oudere versies van dit document was bovendien een C-source voor een Kermit-implementatie bijgevoegd. In de huidige (6e) editie is deze source niet meer aanwezig vanwege o.a. het feit dat het niet een goed voorbeeld voor eventuele andere programmeurs was. Naar aanleiding van de Kermit Protocol Manual zijn er enkele honderden Kermit implementaties gemaakt voor bijna even zoveel computers. Deze versies zijn niet alleen in 'C' maar ook in andere talen en diverse assemblers geschreven. De Kermit voor DOS-65 is ontwikkeld vanuit de Apple Kermit en is geschreven in assembler. Kermit voor de VAX is geschreven in BLISS.

Zo rond 1985 is er een nieuwe implementatie van Kermit gemaakt, C-Kermit genaamd, speciaal ontwikkeld om onder UNIX te draaien. Deze versie is zo'n beetje de meest uitgebreide Kermit-implementatie en is in 'C' geschreven. Ook deze versie is onderhand geporteerd naar vele machines (o.a. de op 68000 gebaseerde systemen met OS9/68k als operating systeem). In dit artikel wordt de C-Kermit versie 4E(068) van januari 1988 als voorbeeld gebruikt.

Alles wat met Kermit te maken heeft is vrij beschikbaar. Dit omvat sources, documentatie en executables. Bij de verspreiding van Kermit mag men alleen materiaal-kosten in rekening brengen. Verder heeft Kermit een officiële beheerder. Dit is:

Kermit Distribution
Columbia University for Computing
Activities
7th Floor, Watson Laboratory
612 West 115th Street
New York, NY 10025

Dit instituut tracht de Kermit-implementaties voor de diverse machines te verzamelen en coördineert de release van nieuwe versies. Voor de verspreiding van Kermit wordt o.a. gebruik gemaakt van internationale computernetwerken (BITNET). Kermit is geen Public Domain, hoewel er in de praktijk weinig verschillen zijn. In de sources en manuals staan zgn. copyright notices die ervoor dienen dat niet op een kwade dag het werk van deze mensen op een commerciële basis door derden uitgebracht wordt. Een van de meest opvallende regels in de Kermit documentatie is verder de volgende:

--- PLEASE USE KERMIT ONLY FOR PEACEFUL
AND HUMANE PURPOSES ---

waar ik mij graag bij aansluit.

Mogelijkheden

Men tracht ook de Kermit documentatie te standaardiseren. Elke Kermit User Guide hoort te beginnen met een overzicht van de mogelijkheden. Hieronder staat dit overzicht van UNIX Kermit, overgenomen uit de originele documentatie (vandaar het engels).

DE 6502 KENNER

Communicatie

Unix Kermit Capabilities At A Glance:

Localoperation	Yes
Remote operation	Yes
Login scripts	Yes (UUCP style)
Transfer text files	Yes
Transfer binary files	Yes
Wildcard send	Yes
File transfer interruption	Yes
Filename collision avoidance	Yes
Can time out	Yes
8th-bit prefixing	Yes
Repeat count prefixing	Yes
Alternate block checks	Yes
Terminal emulation	Yes
Communication settings	Yes
Transmit BREAK	Yes (most versions)
Support for dialout modems	Yes
IBM mainframe communication	Yes
Transaction logging	Yes
Session logging	Yes
Debug logging	Yes
Packet logging	Yes
Act as server	Yes
Talk to server	Yes
Advanced server commands	Yes
Local file management	Yes
Command/Init files	Yes
UUCP and multiuser line locking	Yes
Long packets	Yes
Sliding windows	No
File attributes packets	No
Raw file transmit	No

U ziet, een respectabele lijst van mogelijkheden. In de volgende paragrafen zal ik globaal beschrijven wat deze mogelijkheden inhouden en waarom ze zinvol zijn.

Local operation/Remote operation

Kermit is bedoeld voor file-transfer. Dit betekent dat twee Kermit's elkaar de informatie toezenden. De Kermit die op het systeem van de gebruiker draait, meestal de micromputer, wordt de lokale kermit genoemd. De Kermit aan de andere kant, bijvoorbeeld een mainframe, is de remote kermit. Een local-kermit geeft meestal status-informatie over de file transfer, de remote kermit vaak niet.

Het begrip remote Kermit is alleen van belang bij file-transfer. Daar Kermit echter een communicatiepakket is, kan men een local Kermit ook in de zogenaamde Connect mode bedrijven. Dit houdt in, dat het locale systeem een terminal vormt van het andere systeem. Men kan dan dus op het remote systeem werken alsof men aan een terminal op dit systeem werkt. Bij de bespreking van de terminal emulatie kom ik

hier nog op terug.

Login scripts

Op grotere systemen en Bulletin Boards moet men zich meestal middels een kort vraag- en antwoordspel aan het systeem bekend maken, zoals bijvoorbeeld op ons Bulletin Board:

```
VOORNAAM:      gert
ACHTERNAAM:    van.opbroek
GERT VAN.OPBROEK ? y
PASSWORD:      .....
```

Bij een aantal Kermit-implementaties kan men een dergelijke dialoog inprogrammeren zodat het inloggen automatisch gaat.

Transfer text/binary files

Tekst- files kunnen alle Kermit-implementaties uitwisselen, daar zijn ze tenslotte voor gemaakt. Binaire files kunnen de meeste Kermits ook uitwisselen. Hiermee kan men bijvoorbeeld complete executables verzenden. Natuurlijk heeft het uitwisselen van executables alleen zin als de systemen hetzelfde zijn. Ook gecompriemde .ARC files zijn binair.

Voor het uitwisselen van files wordt door Kermit gebruik gemaakt van het door Gert Klein beschreven Kermit protocol. Dit protocol is zodanig van opzet, dat de twee Kermits aan het begin van de transfer afspreken welke van de hier besproken faciliteiten wel en welke niet gebruikt zullen worden. De bediener van de local Kermit kan hoogstens zijn voorkeur kenbaar maken doch als de remote kermit de gekozen faciliteit niet ondersteunt, dan wordt deze ook niet gebruikt.

Wildcard send

Dit houdt in dat men meerdere files die verzonden moeten worden aan kan geven door middel van zogenaamde wildcards. Een wildcard is een teken dat in de plaats staat voor een ander teken of andere tekens. Een paar voorbeelden:

A*.* De ster betekent elk teken of reeks van tekens. In dit geval dus alle files die met A beginnen.

ABC??.PAS Het vraagteken kan vervangen worden door elk teken doch door slechts een teken. In dit geval dus alle .PAS files van vijf letters, beginnend met ABC.

DE 6502 KENNER

Communicatie

File transfer interruption

Men kan het overzenden van files onderbreken en op een nette manier afsluiten.

Filename collision avoidance

Onder Kermit wordt de filenaam meegezonden. In normale gevallen wordt de file onder dezelfde naam op het andere systeem opgeslagen voor zover de filenaam voldoet aan de conventies van het operating systeem. Men kan overigens aangeven dat de file een andere naam moet krijgen. Nu kan het dus gebeuren dat er een file overgestuurd wordt die dezelfde naam heeft als een andere file die al op het andere systeem aanwezig is. Kermit zorgt er dan voor dat de file een andere naam krijgt zodat de reeds aanwezige file niet overschreven wordt.

Can time out

Als er op een of andere manier iets fout gaat bij de filetransfer, is het handig als het systeem niet tot Sint Juttemis blijft wachten maar probeert de uitwisseling weer op gang te brengen en als dit niet gaat, stopt met een foutboodschap. Deze optie is in vrijwel alle Kermits aanwezig waarbij, bij de meer geavanceerde implementaties, de maximale wachttijd (time out) vaak instelbaar is.

8th-bit prefixing, Repeat Count prefixing

Zoals in het artikel van Gert Klein als is aangegeven, kunnen binaire files ook met het Kermit-protocol overgestuurd worden. Het protocol schrijft voor, dat alle stuurtekens door middel van een zogenaamde prefix aangegeven worden. cntrl-A (SOH) wordt aangegeven met #A. Ingeval van data waarbij het hoogste bit geset is, zijn er twee mogelijkheden: 1) Er wordt uitsluitend 7-bits data overgestuurd en 2) er wordt 8-bits data overgestuurd. Als er 7-bits data overgestuurd wordt, dan wordt er door middel van een prefix (in dit geval de &) aangegeven dat in het databyte bit 8 geset moet worden.

Repeat Count prefixing kan gebruikt worden om meerdere van dezelfde tekens achter elkaar op een korte manier aan te geven. Men kan op deze manier tot maximaal 94 van dezelfde tekens in 3 tekens aangeven. De onderstaande voorbeelden komen uit de Kermit Protocol Manual:

^ betekent Cntrl
~ betekent 8e bit geset
"(" is ASCII 40 - 32 = 8

Teken	Representatie met Prefix(es)	Met herhaling voor 8 tekens
-------	------------------------------	-----------------------------

A (41)	A	~(A
^A (01)	#A	~(#A
~A (C1)	&A	~(&A
^^A (81)	&#A	~(&#A

Kan men over de lijn 8 bit data sturen, dan zien de bovenstaande voorbeelden er als volgt uit:

Teken	Representatie met Prefix(es)	Met herhaling voor 8 tekens
-------	------------------------------	-----------------------------

A (41)	A	~(A
^A (01)	#A	~(#A
~A (C1)	~A	~(^A
^^A (81)	#^A	~(#^A

Noot ^ is dus geen prefix; dit betekent alleen dat er een byte met het 8e bit geset overgestuurd wordt.

Wordt er in de file een prefix-teken verstuurd, dan wordt dit teken vooraf gegaan door het # teken. Dus:

Teken:	Vestuurd:
#	##
&	#&
~	#~

ujl

Het verstuurd teken kan dan nog vooraf worden gegaan door de 8th-bit prefix en de repeat count prefix.

Alternate Block Checks

Alle Kermit-implementaties ondersteunen op zijn minst de meest eenvoudige vorm van Block Check. Deze vorm is in het artikel van Gert Klein besproken. Een aantal Kermit-implementaties kennen verder nog twee andere vormen. De eerste is gebaseerd op een twaalf bits checksum; de tweede op de 16-bit CRC-CCITT die ook in de meeste netwerken gebruikt wordt. In het algemeen voldoet de eenvoudige vorm uitstekend. Heeft men echter binaire files die over slechte verbindingen verstuurd worden, dan is een alternatieve block check mogelijk iets beter, omdat eventuele fouten dan beter te detecteren zijn.

Terminal emulation

In een voorgaande paragraaf is al aangege-

DE 6502 KENNER

Communicatie

ven dat men het Kermit-programma kan gebruiken om net zoals met een terminal op een remote systeem te kunnen werken. Om dit goed te kunnen doen, bevatten de meeste Kermits een een of meer terminal emulaties. In bijna alle gevallen is dat minstens een DEC VT52 emulatie. Dit betekent dat het voor het remote systeem net is alsof er een terminal van het geemuleerde type een verbinding heeft. Dit uiteraard niet tijdens de file-transfer maar in de zogenaamde Connect mode.

Communication Settings, Transmit Break

Bij een groot aantal Kermit-programma's is het mogelijk de parameters voor de communicatie in te stellen (Baud-rate, parity, word-length ...). Verder zijn er een aantal implementaties waarmee een BREAK-sigitaal verzonden kan worden. Dit signaal kan voor het remote-systeem bijvoorbeeld betekenen dat het sturen van tekens afgebroken moet worden (de Junior reageert bijvoorbeeld op deze manier op een break).

Support voor dialout modems

Zoals bekend, zijn er een groot aantal modems die zelf een telefoonnummer kunnen kiezen en van spraak naar data kunnen schakelen als er verbinding verkregen wordt. De nieuwere Kermit-implementaties ondersteunen deze faciliteit voor een aantal modems. Men kan dan dus simpelweg het commando DIAL 053,303902 opgeven.

IBM mainframe communication

Het communiceren met IBM-mainframes vraagt extra inspanning voor het bedienen van het communicatiekanaal (Half Duplex bijvoorbeeld). Een aantal Kermit-versies zijn in staat deze extra inspanning te leveren.

Transaction, Session, Debug and Packet logging

Kermit is in staat informatie over een aantal zaken in een file weg te schrijven. De hoeveelheid informatie is afhankelijk van de soort logging die geactiveerd wordt. Met session logging kan men alles wat in connect-toestand (terminal-emulatie) verzonden en ontvangen wordt vastleggen. Op deze manier haal ik bijvoorbeeld informatie van mijn Junior systeem zonder Kermit over naar mijn andere systemen. Ik start de session logging en geef een "List" commando op de Junior. Na het listen van de file, sluit ik de logfile, haal de overbodige informatie er met de editor uit en zie daar, ik heb de (tekst-) file op mijn andere systeem. Debug logging

geeft een overzicht van alle toestanden die kermit doormaakt tijdens het draaien van het programma. Vooral bij file-transfer is het interessant dit eens te bestuderen. Het is vooral bedoeld om een nieuwe Kermit-implementatie snel foutvrij te maken.

Act as Server, Talk to Server

De meer geavanceerde versies van Kermit kennen de zogenaamde Server commando's. Deze zijn vooral bedoeld voor file transfer. Een van de twee Kermits, meestal de remote Kermit, fungeert dan als server. Op de locale Kermit kan men dan ingeven wat men van de server verwacht; het opsturen van files (uploaden) of het ontvangen van files (downloaden). De locale Kermit geeft deze opdracht dan door aan de server die het commando uitvoert. Men hoeft dan slechts een van de twee systemen te vertellen wat men wil.

Heeft men geen server-mode, dan moet men op het zendende systeem een "Send" commando ingeven en op het ontvangende systeem een "Receive" commando. De meeste Kermit-implementaties kunnen met een server communiceren, een groot aantal (o.a. DOS-65 Kermit) kunnen ook als server optreden. Als gebruiker van Kermit vindt ik dit het sterkste punt van het pakket.

Advanced server functions

Ook in de servers kent men eenvoudige en meer geavanceerde systemen. De eenvoudige systemen kunnen alleen files zenden en ontvangen, de meer geavanceerde systemen kunnen bovendien onder andere directory-listings doorsturen. Er bestaan implementaties waarbij men aan de server alle commando's van het operating systeem waaronder de server draait kan geven.

Local file management

Binnen de Kermits met deze optie kan men van directory wisselen, een directory opvragen files verwijderen etc. zonder uit het Kermit programma te gaan.

Command/Init files

Met deze optie kunnen commando's aan Kermit in een file samengevoegd worden en door middel van een simpele aanroep of automatisch bij het starten uitgevoerd worden. Met een dergelijke file en het script commando kan men bijvoorbeeld:

- De communicatiepoort initialiseren
- D.m.v. DIAL het nummer van een BBS

DE 6502 KENNER

Communicatie

- draaien
- D.m.v. Script inloggen
- Overgaan naar Connect

UUCP and multiuser line locking

Deze optie is bedoeld om op een UNIX systeem ervoor te zorgen dat niet meerdere gebruikers gelijktijdig via dezelfde communicatielijn communiceren. (UUCP = Unix to Unix Copy program).

Long packets

De meeste Kermits gebruiken in de file-transfer een packet-lengte van maximaal 95 bytes. Er zijn implementaties waarbij dit uitgebreid kan worden tot bijvoorbeeld 1024 bytes. Hoe langer het packet, hoe kleiner het deel overhead voor de sturtekens aan het begin en het eind van het packet en hoe minder vaak er gewacht hoeft te worden op de bevestiging. Lange packets hebben echter als nadeel dat bij een geconstaerde fout men meer tekens opnieuw over moet sturen.

Sliding windows

Bij de communicatie via satellieten of met het BBS op Mars, duurt het enige tijd voordat na het verzenden van het laatste teken van een packet, de bevestiging hierop binnenkomt. De informatie wordt namelijk met een snelheid van 300.000 km per seconde getransporteerd. Naar Mars kan dit 40 minuten duren. Om dit te ondervangen is in het Kermit-protocol voorzien dat er meerdere packets onderweg gestuurd worden alvorens er op de bevestiging van de eerste gewacht wordt. In normale omstandigheden is deze uitbreiding niet echt van belang.

File attribute packets

Op de meeste systemen wordt bijgehouden van wie een file is en wat anderen met deze file mogen doen. Bovendien wordt meestal de datum en tijd van het moment waarop de file aangemaakt is bewaard. Er zijn Kermit-implementaties die in staat zijn deze informatie ook op te sturen en weer te verwerken in de ontvangen files.

Command Macro's

Met een Command Macro kan men nieuwe commando's definiëren die samengesteld zijn uit andere commando's. Op deze manier kan men dus de commando's voor Kermit tijdelijk uitbreiden. Voorbeeld:

```
DEFINE IBM = PARITY ODD, DUPLEX HALF, \
             HANDSHAKE XON
```

Door middel van SET IBM kan men dan in een klap de genoemde settings instellen.

Raw file transmit

Bij Raw file transmit, kan men files ontvangen van systemen die geen Kermit hebben. In de praktijk betekent dit dat men op het locale systeem een file opent en alle informatie die binnenkomt daar inschrijft. Op het remote systeem doet men dan een List. Op deze manier wordt er dus geen enkele controle op het al dan niet goed ontvangen van de informatie uitgevoerd.

Afsluiting

Natuurlijk is er over Kermit nog aanzienlijk meer te vertellen. Na de mogelijkheden is een commando-overzicht van een gemiddelde Kermit-implementatie een mogelijk vervolg. Misschien dat iets dergelijks in de toekomst ook nog eens geplaatst gaat worden. Vooralsnog wil ik het hierbij even laten. Ik hoop dat duidelijk geworden is dat, ondanks het feit dat Kermit vrij beschikbaar is, dit toch een programma is dat professionele allures heeft. Wil men meer informatie, dan zijn er een tweetal publicaties beschikbaar:

- 1) Frank da Cruz: KERMIT PROTOCOL MANUAL, Sixth edition June 1986
- 2) Frank da Cruz, Editor: KERMIT USER GUIDE, Sixth edition, Revision 2, May 26 1986

Verder natuurlijk de user guide voor uw eigen systeem o.a. de KERMIT USER GUIDE voor DOS-65 of de UNIX KERMIT USER GUIDE in de versie van januari 1988. Al deze documentatie kan eventueel via de redactie verkregen worden. Hebt u een systeem en wilt u weten of daar een Kermit voor beschikbaar is, dan kunt u het beste contact opnemen met Gert Klein.

=====

DE 6502 KENNER

Talen/Software

Othello

Het onderstaande programma is reeds enige jaren oud. Ik denk toch dat het programma nog steeds interessant kan zijn. Aanleiding tot het publiceren van het programma vormde het volgende bericht uit de Rijn en Gouwe van zaterdag 16 juli 1988:

Olympiade voor computer games

Volgend jaar augustus wordt in het Londen-se Park Hotel 's werelds eerste Olympiade voor spelende, kunstmatig intelligente computers gehouden. Organisator is de bekende schaakgrootmeester en programmeur David Levy. De wedstrijden zijn alleen toegankelijk voor computers of spelmachines op basis van microprocessors. Onderdelen van de Olympiade kunnen alle door machines tegen machines te spelen strategische spelen zijn: schaken, dammen, backgammon, bridge, go moku, scrabble, mancala, cribbage, **Othello**, stratego, Go ban, May Yong, enzovoorts. Ook zullen twee nieuwe strategische computergames worden geïntroduceerd: het Japanse Shogi en het Chinese Xiangqi.

Mensen zijn van deelneming uitgesloten. Ze mogen hooguit dienst doen als toeschouwers of als robot voor het invoeren van de zetten. De arbitrage zal aan mensen worden opgedragen.

Tijdens de Londense Computer Olympiade wordt een groot symposium gehouden over kunstmatige intelligentie en de toekomst van de schaak- en spelcomputer.

In HCC-nieuwsbrief nr. 61 stond een programma voor het spel Othello afgedrukt. Omdat ik in die tijd experimenteerde met Comal, heb ik dit programma geconverteerd naar de door de club verspreide COMAL.KGN. Deze versie van het programma liep op Junior met Elekterminal. Door enkele kleine modificaties kan het programma ook lopen op andere systemen waarop de genoemde (of een andere?) Comal draait. Interessanter is waarschijnlijk het programma nogmaals te converteren naar 'C of Pascal en het dan strategisch behoorlijk te versterken. Misschien komen we dan nog zo ver dat een of meer van de leden van de club meedoet aan de bovengenoemde Olympiade.....

```
10 // *** OTHELLO OF REVERSI ***
20 // *** VERSIE 1 10-09-84 ***
30 //
40 // BEWERKING VAN HET PROGRAMMA VAN S. NIJHUIS
50 // UIT DE HCC-NIEUWSBRIEF 61.
60 //
70 // AUTEUR: GERT VAN OPBROEK (GEVOP)
80 // BATEWEG 60
90 // 2481 AN WOUBRUGGE
100 // 01729-8636
110 //
120 // HET PRGRAMMA WERD ONTWIKKELD OP EEN SENIOR MET
130 // ELEKTERMINAL.
140 //
150 // VOOR GEBRUIK MET EEN ANDERE TERMINAL MOETEN DE
160 // PROCEDURES "CLS", "HOME" EN "C_POS" AANGEPAST
170 // WORDEN.
180 //
190 DIM A(8,8),CH$(2),SO(2)
200 CH$(0) := " ";CH$(1) := "*";CH$(2) := "#"
210 EXEC: "REGELS"
220 EXEC: "VOORBEELD"
230 EXEC: "SPEL"
240 VE := 13;HO := 0
```

DE 6502 KENNER

Talen/Software

```

250 EXEC: "C POS",VE,HO
260 PRINT "EINDE....."
270 END.
271 //
280 PROC "CLS" // CLEAR-SCREEN OF ELEKTERMINAL
290 POKE 6745,200
300 PRINT CHR$(12);
310 POKE 6745,2
320 ENDPROC
330 //
340 PROC "HOME" // CURSOR HOME ON ELEKTERMINAL
350 POKE 6745,200
360 PRINT CHR$(28);
370 POKE 6745,2
380 ENDPROC
390 //
400 PROC "C POS",VE,HO // MOVE CURSOR TO POSITION VE,HO
410 EXEC: "HOME"
420 PRINT
430 IF HO > 0 THEN
440   FOR OD := 1 TO HO
450     PRINT CHR$(9);
460   ENDFOR
470 ENDIF
480 FOR OF := -1 TO 15 - VE
490   PRINT CHR$(11);
500 ENDFOR
510 ENDPROC
520 //
530 PROC "KOP" // GEEF EEN KOP
540 EXEC: "CLS"
550 PRINT SPC(18); "*** OTHELLO OF REVERSI ***"
560 PRINT SPC(18); "===== "
570 ENDPROC
580 //
590 PROC "VELD" // TEKEN HET SPEELVELD
600 EXEC: "KOP"
610 PRINT SPC(10); "1 2 3 4 5 6 7 "
620 PRINT SPC(10); "++ ++ ++ ++ ++ ++ ++ "
630 FOR I := 1 TO 8
640   PRINT SPC(7); I; " "
650 ENDFOR
660 ENDPROC
670 //
680 PROC "ZET",RY,KO,SI // VOER ZET:RY,KO UIT VOOR SPELER SI
690 A(RY,KO) := SI
700 HO := 7 + 3 * KO; VE := 3 + RY
710 EXEC: "C POS",VE,HO
720 PRINT CH$(SI); CH$(SI);
730 ENDPROC
740 //
750 PROC "TEL" // TEL DE STEENVERDELING EN DRUK DEZE AF
760 FOR I := 0 TO 2
770   SO(I) := 0
780 ENDFOR
790 FOR I := 1 TO 8
800   FOR J := 1 TO 8
810     SO(A(I,J)) := SO(A(I,J)) + 1
820   ENDFOR
830 ENDFOR
840 HO := 40; VE := 4
850 EXEC: "C POS",VE,HO
860 PRINT "SPELER 1 ("; CH$(1); ") :"; SO(1); " ";
870 HO := 40; VE := 5

```

DE 6502 KENNER

Talen/Software

```
880 EXEC: "C POS",VE,H0
890 PRINT "SPELER 2 (";CH$(2);") :";SO(2);" ";
900 ENDPROC
910 //
920 PROC "INIT"
930 FOR I := 1 TO 8
940 FOR J := 1 TO 8
950 A(I,J) := 0
960 ENDFOR
970 ENDFOR
980 EXEC: "VELD"
990 RY := 4;KO := 4;SI := 1
1000 EXEC: "ZET",RY,KO,SI
1010 RY := 5;KO := 5
1020 EXEC: "ZET",RY,KO,SI
1030 KO := 4;SI := 2
1040 EXEC: "ZET",RY,KO,SI
1050 RY := 4;KO := 5
1060 EXEC: "ZET",RY,KO,SI
1070 EXEC: "TEL"
1080 ENDPROC
1090 //
1100 PROC "TESTBUUR",RY,KO,TY,RE
1110 // TEST OP DE AANWEZIGHEID VAN BUREN VAN TYPE TY
1120 // HET RESULTAAT KOMT IN RE
1130 RE := 0;I := RY - 2
1140 WHILE (I < RY + 1) AND (RE = 0) DO:
1150 I := I + 1;J := KO - 2
1160 WHILE (J < KO + 1) AND (RE = 0) DO:
1170 J := J + 1
1180 IF (I > 0) AND (I < 9) AND (J > 0) AND (J < 9) THEN
1190 IF A(I,J) = TY THEN
1200 RE := 1
1210 ENDIF
1220 ENDIF
1230 ENDWHILE
1240 ENDWHILE
1250 ENDPROC // TESTBUUR
1260 //
1270 PROC "TELBUUR",XX,YY,TT,G,T
1280 // TELT HET AANTAL TE PAKKEN STENEN VAN KLEUR G
1290 // INDIEN T=0 WORDEN DE ZETTEN UITGEVOERD.
1300 TT := 0;TY := 3 - G
1310 FOR SX := - 1 TO 1
1320 FOR SY := - 1 TO 1
1330 IF (SX < > 0) OR (SY < > 0) THEN
1340 I := XX;J := YY
1350 IK := I + SX;JK := J + SY
1360 IF (IK > 0) AND (IK < 9) AND (JK > 0) AND (JK < 9) THEN
1370 REPEAT
1380 I := I + SX;J := J + SY
1390 IK := I + SX;JK := J + SY
1400 UNTIL (IK < 1) OR (IK > 8) OR (JK < 1) OR (JK > 8) OR (A(I,J) < > TY)
1410 ENDIF
1420 IF (A(I,J) = G) AND ((ABS (I - XX) > 1) OR (ABS (J - YY) > 1)) THEN
1430 I := I - SX;J := J - SY
1440 WHILE (I < > XX) OR (J < > YY) DO:
1450 TT := TT + 1
1460 IF T = 0 THEN
1470 EXEC: "ZET",I,J,G
1480 ENDIF
1490 I := I - SX;J := J - SY
1500 ENDWHILE
1510 ENDIF
```


48

DE 6502 KENNER

Talen/Software

```
2160 REPEAT
2170   PRINT "?";
2180   GET A$
2190   UNTIL (A$ = "N") OR (A$ = "J")
2200   EXEC: "C POS",VE,HO
2210   PRINT SPC( 60);
2220   IF A$ = "J" THEN
2230     EXEC: "INIT"
2240     S1$ := "DIT IS HET VELD EN DE BEGINSTAND."
2250     S2$ := CH$(2) + " IS AAN ZET EN DOET: 4,3"
2260     X := 0;Y := 0;G := 0
2270     EXEC: "HULP",S1$,S2$,X,Y,G
2280     X := 4;Y := 3;G := 2
2290     S1$ := "HET ANTWOORD VAN " + CH$(1) + " IS: 3,3"
2300     S2$ := ""
2310     EXEC: "HULP",S1$,S2$,X,Y,G
2320     X := 3;Y := 3;G := 1
2330     S1$ := CH$(2) + " DOET NU 3,4"
2340     EXEC: "HULP",S1$,S2$,X,Y,G
2350     X := 3;Y := 4;G := 2
2360     S1$ := CH$(1) + " DOET NU: 3,5....."
2370     EXEC: "HULP",S1$,S2$,X,Y,G
2380     X := 3;Y := 5;G := 1
2390     S1$ := "EN PAKT HIERMEE 2(!) STENEN."
2400     S2$ := "ENZ. ENZ. TOT HET VELD VOL IS; SUCCES."
2410     EXEC: "HULP",S1$,S2$,X,Y,G
2420   ENDIF
2430 ENDPROC
2440 //
2450 PROC "INVOER",RF
2460 // VOER EEN ZET IN EN VOER HEM UIT
2470 REPEAT
2480   RF := - 1
2490   HO := 0;VE := 12
2500   EXEC: "C POS",VE,HO
2510   PRINT "10,1=OPGEVEN; 9,9=U KUNT GEEN VELD INSLUITEN."
2520   PRINT "GEEF VAN U ZET DE RY,KOLOM GESCHIEDEN DOOR EEN KOMMA.";
2530   INPUT AN$
2540   I := 0
2550   WHILE (I < LEN (AN$)) AND ( MID$ (AN$,I,1) < > ",") DO:
2560     I := I + 1
2570   ENDWHILE
2580   RY := VAL ( LEFT$ (AN$,I));KO := VAL ( RIGHT$ (AN$, LEN (AN$) - I))
2590   K1 := (RY > 0) AND (KO > 0) AND (RY < 9) AND (KO < 9)
2600   K1 := K1 OR ((RY = 9) AND (KO = 9)) OR ((RY = 10) AND (KO = 1))
2610   IF NOT (K1) THEN
2620     PRINT "PARDON?";
2630   ELSE
2640     HO := 0;VE := 12
2650     EXEC: "C POS",VE,HO
2660     PRINT SPC( 60)
2670     PRINT SPC( 60)
2680     PRINT SPC( 60);
2690     IF RY < 9 THEN
2700       IF A(RY,KO) = 0 THEN
2710         T := 0;G := 1
2720         EXEC: "ZET",RY,KO,G
2730         EXEC: "TELBUUR",RY,KO,TT,G,T
2740         IF TT = 0 THEN
2750           G := 0
2760           EXEC: "ZET",RY,KO,G
2770         ELSE
2780           EXEC: "TEL"
2790         RF := 0
```

DE 6502 KENNER

Talen/Software

```

2800     ENDIF
2810     ENDIF
2820     ELSE
2830         IF RY = 10 THEN
2840             RF := 2
2850         ELSE
2860             RF := 1
2870         ENDIF
2880     ENDIF
2890     ENDIF
2900     IF RF < 0 THEN
2910         HO := 0; VE := 14
2920         EXEC: "C POS", VE, HO
2930         PRINT "UW ZET WAS ONGELDIG; OPNIEUW.";
2940     ENDIF
2950     UNTIL RF > = 0
2960 ENDPROC
2970 //
2980 PROC "NIVEAU2", RY, KO, TT, T1, T2, VE, HO, VL
2990 //
3000 KL := (RY = 1) AND (KO = 2) AND (A(1,1) < > 2)
3010 KL := KL OR (RY = 1) AND (KO = 7) AND (A(1,8) < > 2)
3020 KL := KL OR (RY = 2) AND ((KO = 1) OR (KO = 2)) AND (A(1,1) < > 2)
3030 KL := KL OR (RY = 2) AND ((KO = 7) OR (KO = 8)) AND (A(1,8) < > 2)
3040 KL := KL OR (RY = 7) AND ((KO = 1) OR (KO = 2)) AND (A(8,1) < > 2)
3050 KL := KL OR (RY = 7) AND ((KO = 7) OR (KO = 8)) AND (A(8,8) < > 2)
3060 KL := KL OR (RY = 8) AND (KO = 2) AND (A(8,1) < > 2)
3070 KL := KL OR (RY = 8) AND (KO = 7) AND (A(8,8) < > 2)
3080 IF KL THEN
3090     IF (TT > T2) AND (T1 < .6) THEN
3100         T1 := .5; VE := RY; T2 := TT; HO := KO
3110         VL := 0
3120     ENDIF
3130 ENDIF
3140 ENDPROC // "NIVEAU2"
3150 //
3160 PROC "NIVEAU3", RY, KO, TT
3170 //
3180 KK := NOT ((KO = 2) OR (KO = 7))
3190 KR := NOT ((RY = 2) OR (RY = 7))
3200 KL := ((RY = 1) OR (RY = 8)) AND KK
3210 KL := KL OR ((KO = 1) OR (KO = 8)) AND KR
3220 IF KL THEN
3230     TT := TT + 3
3240 ENDIF
3250 ENDPROC // "NIVEAU3"
3260 //
3270 PROC "NIVEAU4", RY, KO, TT
3280 //
3290 KK := (KO = 2) OR (KO = 7) OR (KO = 1) OR (KO = 8)
3300 KR := (RY = 2) OR (RY = 7) OR (RY = 1) OR (RY = 8)
3310 KL := ((RY = 2) OR (RY = 7)) AND NOT KK
3320 KL := KL OR ((KO = 2) OR (KO = 7)) AND NOT KR
3330 IF KL THEN
3340     TT := TT - .4
3350 ENDIF
3360 ENDPROC // "NIVEAU4"
3370 //
3380 PROC "SPEL"
3390 EXEC: "KOP"
3400 HO := 0; VE := 12
3410 EXEC: "C POS", VE, HO
3420 PRINT "GEEF DE MOEILIJKEIDSGRAAD. (1..4)";
3430 REPEAT

```

DE 6502 KENNER

Talen/Software

```
3440 GET M$
3450 IF (M$ < "1") OR (M$ > "4") THEN
3460 PRINT "?";
3470 ENDIF
3480 UNTIL (M$ > "0") AND (M$ < "5")
3490 EXEC: "INIT"
3500 REPEAT
3510 EXEC: "INVOER",RF
3520 IF RF < 2 THEN
3530 G := 2;TY := 1;T2 := 0;T1 := 0
3540 FOR RY := 8 TO 1 STEP - 1
3550 FOR KO := 8 TO 1 STEP - 1
3560 IF A(RY,KO) = 0 THEN
3570 EXEC: "TESTBUUR",RY,KO,TY,RE
3580 IF RE = 1 THEN
3590 T := 3;TT := 0
3600 EXEC: "TELBUUR",RY,KO,TT,G,T
3610 IF TT < > 0 THEN
3620 VL := 1
3630 IF M$ = "3" OR M$ = "4" THEN
3640 EXEC: "NIVEAU3",RY,KO,TT
3650 ENDIF
3660 IF (TT < = 6) AND (TT > T1) AND (M$ < > "1") THEN
3670 IF M$ = "4" THEN
3680 EXEC: "NIVEAU3",RY,KO,TT
3690 ENDIF
3700 EXEC: "NIVEAU2",RY,KO,TT,T1,T2,VE,HO,VL
3710 ENDIF
3720 IF (M$ < "3") AND (VL > 0) THEN
3730 KL := (RY = 1) AND ((KO = 1) OR (KO = 8))
3740 KL := KL OR ((RY = 8) AND ((KO = 1) OR (KO = 8)))
3750 IF KL THEN
3760 TT := TT + 6
3770 ENDIF
3780 ENDIF
3790 IF (VL > 0) AND (TT > T1) THEN
3800 T1 := TT;VE := RY;HO := KO
3810 ENDIF
3820 ENDIF
3830 ENDIF
3840 ENDIF
3850 ENDFOR
3860 ENDFOR
3870 RY := VE;KO := HO;T := 0
3880 IF T1 > 0 THEN
3890 EXEC: "ZET",RY,KO,G
3900 EXEC: "TELBUUR",RY,KO,TT,G,T
3910 EXEC: "TEL"
3920 IF (SO(1) = 0) OR (SO(2) = 0) OR (SO(0) = 0) THEN
3930 RF := 2
3940 ENDIF
3950 ELSE
3960 IF RF = 1 THEN
3970 RF := 2
3980 ENDIF
3990 ENDIF
4000 ENDIF
4010 UNTIL RF = 2
4020 ENDPROC
```